

JAARGANG 39, NUMMER 66

BULLETIN WIJNANDSRADE

UITGAVE HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRADE

Bulletin Wijnandsrade

Jaargang 39, nummer 66 (winter 2020)

Uitgave van de Vrienden van Wijnandsrade

Redactie-adres: Wiel Oehlen, Goswijnstraat 2, 6367 EB Voerendaal
(w.oehlen@kpnmail.nl)

‘Bulletin Wijnandsrade’ is een uitgave van de heemkundevereniging ‘Vrienden van Wijnandsrade’. Het bevat nieuws, opstellen, fotoreportages, interviews en historische en heemkundige artikelen. Het centrale thema van het blad is: ‘Wijnandsrade in de ruimste zin van het woord’. Het doel van ‘Bulletin Wijnandsrade’ is kennis over ons dorp (historie, cultuur en natuur) te verspreiden en te stimuleren. Het blad verschijnt twee keer per jaar.

Wilt u reageren?

Wilt u ook een artikel schrijven?

Ook interesse en inspiratie?

Lever dan uw bijdrage of reactie in bij ons redactie-adres of mail naar: w.oehlen@kpnmail.nl. Mocht u in het bezit zijn van oude foto’s, kaarten, prenten, artikelen, enz., die betrekking hebben op Wijnandsrade en die u verantwoord in beheer wilt geven of wilt laten kopiëren, scannen of fotograferen; neem dan contact op met een van onze bestuursleden. Hetzelfde geldt voor historische attributen of (mogelijke) archeologische vondsten uit de bodem in en rondom Wijnandsrade. De namen en telefoonnummers van onze bestuursleden staan achter in dit bulletin.

Druk

Drukkerij Jacobs, Schimmert

Foto’s omslag

Sinds het begin van deze eeuw wandelt een groepje sportievelingen een keer per jaar ‘de Isidorus-Gerardus-Route’ van de Isidoruskapel van Swier, door het schilderachtige Zuid-Limburgse heuvelland, naar het Gerardusoord Wittem. Normaal gesproken op de eerste woensdag van de maand juni maar deze keer, bij wijze van uitzondering (in verband met Corona), op de eerste woensdag van de maand september. Op de omslag van dit bulletin een sfeerimpressie van het indrukwekkende decor van deze wandeling (foto: Ans Wouters).

Bulletin Wijnandsrade

‘Bulletin Wijnandsrade’ is het verenigingsblad van ‘de Vrienden van Wijnandsrade’. Het verschijnt twee keer per jaar en staat boordevol met een gevarieerd aanbod aan wetenswaardigheden over het dorp (en de directe omgeving) vroeger en nu.

In deze editie, inmiddels alweer nummer 66, treft u de volgende artikelen aan:

Een nadere kennismaking met Eric Geurts, burgemeester van de gemeente Beekdaelen (Wilfried Dabekaussen)	Pag.	2
Almer Smink, architect en schilder (Rob Kooiman)	Pag.	6
Onthulling nieuw wisselgedicht (Wilfried Dabekaussen)	Pag.	13
Schooltuin ‘t Paradijsje (Wilfried Dabekaussen en Kirsti Heijnen)	Pag.	15
Gemengd Nieuws (Jack Jetten)	Pag.	17
Voor u gelezen: Wijnandsrade verliest het oude ‘Kostershuis’ (uit: het Limburgs Dagblad)	Pag.	22
Jan Willem L’Ortye, rentmeester, deel 3 (Jos L’Ortye)	Pag.	24
De mooiste Lourdesgrot van Nederland, deel 1 (Wiel Oehlen)	Pag.	30
Overzicht activiteiten Vrienden van Wijnandsrade, eerste halfjaar 2020 (Rinus van den Nieuwenhof)	Pag.	35
‘Isidorus-Gerardus’ wandeling 2020 (de redactie)	Pag.	38
Swierse herinneringen (Wiel Oehlen)	Pag.	42
Uitslag van de opstelwedstrijd om de pater Jan van der Zee Trofee (Nicolle Driessen)	Pag.	45
Voor u gelezen: Vrije Rijksheerlijkheden in Limburg, onbekend maar toch bemind (de Maasgouw)	Pag.	48
De gemeente Wijnandsrade in de vijftiger jaren van de vorige eeuw (Pierre Sniijders)	Pag.	51
Uit het foto-archief van Math Marell	Pag.	68
Sjpreuke van moeder, deel 5 (Jo Luijten en Wiel Oehlen)	Pag.	69

Een nadere kennismaking met Eric Geurts, burgemeester van de gemeente Beekdaelen

De nieuwe burgemeester van Wijnandsrade

Als we in Wijnandsrade een nieuwe burgemeester krijgen, dan wil de traditie dat we haar of hem interviewen. De laatste tijd stellen we steeds dezelfde vragen. Voorafgaande interviews kunt u vinden in Bulletin 22, de heer Cox (1998); Bulletin 30, de heer Binderhagel (2002); Bulletin 40, de heer Vos (2007); Bulletin 54, mevrouw Schmalschläger (2014); Bulletin 63, de heer Verkerk (2019).

De zomer van 2020 staat in het teken van een enorme hittegolf en van de verwachte tweede uitbraak van het coronavirus. Desondanks maakte de nieuwe burgemeester van Wijnandsrade, de heer *Eric Geurts*, tijd vrij voor ons Bulletin. Veel dank daarvoor!

De burgemeester van Wijnandsrade krijgt er steeds meer taken bij: eerst Groot-Nuth met zijn 5 kernen en nu Beekdaelen met 15 kernen en nog meer subkernen. Een forse gemeente, dus, dat roept sterker dan ooit de vraag op naar de identiteit van ons, van u, van de burgers. Wat is bepalend voor wie u bent, uw gemeente of uw gemeenschap? Of ontleent u uw identiteit niet aan de plek waar u woont en leeft? Over dit thema gaan de traditionele vragen aan onze nieuwe burgemeesters.

U bent sinds augustus verleden jaar onze burgemeester, hoe bevalt het u?

Het is in één woord: geweldig, al zorgde de Corona-crisis voor een versnelde les in burgemeesterschap. De bijeenkomsten en concerten rondom 75 jaar bevrijding waren een prima start om kennis te maken met de verschillende gemeenschappen. Toen kwam Carnaval met de Blauwe Sjuut en de Sleuteloverdracht en meteen brak corona uit! Bij onze Duitse burens aan de Selfkant was er een grote besmettingshaard waardoor ik meteen moest handelen. We wisten niet precies wat ons ging overkomen en moesten daarom op veel verschillende manieren voorbereidingen treffen en maatregelen nemen. Zo maakte ik meteen kennis met een bijzondere kant van de mensen in Beekdaelen: de behulpzaamheid van heel veel mensen onder elkaar en de zelfredzaamheid van de kernen getuigen van een grote kracht. Er waren veel goede en mooie initiatieven. Ik ken de streek goed, ik ben van Brunssum, maar de sterke kant van de gemeenschappen in de kernen van Beekdaelen vond ik opvallend.

Achteraf viel het voor mij mee. In tijden van crisis ligt het bevoegd gezag immers bij de burgemeester van Maastricht, waardoor mijn rol van burgemeester al snel overging in die van burgervader. Er zijn beslissingen genomen die diep ingrijpen in het persoonlijk leven van mensen. Ik kan meevoelen met degenen die sterk getroffen worden door de maatregelen om het virus in te dammen, zoals mensen in de horeca. Dat maakt mijn rol van burgervader belangrijk. Kortom: ik ben graag hier.

Welk belang hebben historie en heemkunde voor u?

“Zonder historie geen toekomst!” Ik ben geen historicus, maar de manier waarop we in het heden dingen doen, wortelt in oude tradities. Het optreden van schutterijen, de religieuze gebruiken bij belangrijke gebeurtenissen in het leven, maar ook de kapelletjes en wegkruizen. Om te weten waar we naartoe gaan, moeten we weten waar we vandaan komen en dat is heel belangrijk voor de gemeenschapszin. Je houdt een gemeenschap vitaal door betrokken mensen, en mensen voelen zich juist erg betrokken bij historische gebruiken. De dorpskern is daarin belangrijker dan de gemeente. Want Beekdaelen bestaat niet uit één gemeenschap maar uit 15 kernen met daarin weer subkernen waarbinnen het gemeenschapsleven zich afspeelt.

Wat betekent uw afkomst en regionale identiteit voor u?

Ik kom uit Brunssum, mijn vader was mijnwerker. Ik heb de teloorgang van de Oostelijke Mijnstreek in de jaren '80 meegemaakt. Des te trotser ben ik erop dat de streek grotendeels op eigen kracht weer is opgekrabbeld. Ik mocht als gedeputeerde naar Dallas om daar de prijs voor de beste toeristische regio ter wereld in ontvangst te nemen. Dat is nogal wat! Voor mij betekende dat een wereldwijde erkenning van de kracht die onze regio heeft ontwikkeld om er na de mijnsluitingen bovenop te komen. De transformatie van zwart naar groen is meer dan geslaagd, maar het is niet alleen het eindresultaat dat lof oogstte. Het is met name deze succesvolle transformatie van door steenkool zwart gebied naar groen gebied, die door anderen van buitenaf wordt gezien als een inspirerend voorbeeld. Het bijzondere daaraan is dat de regio het echt zelf gedaan heeft. Vanuit diezelfde kracht kon de gemeente bij de coronacrisis meteen het MKB te hulp schieten, dat kon ook doordat Beekdaelen niet té groot is. Want er is natuurlijk meer dan alleen toerisme. Als iemand ernaar vraagt, zeg ik: ik ben Zuid-Limburger, dat is een regio die veel internationaler is dan bijvoorbeeld de Randstad. We hebben door dat internationale zeer veel te bieden: Hasselt, Maastricht en Aken hebben

Wijnandsrade

topuniversiteiten. Wat betreft cultuur en natuurschoon telt onze regio internationaal mee. De gemeente Beekdaelen stimuleert taalonderwijs in de talen van onze burens: Duits en Frans. Waar kun je beter met je gezin wonen en recreëren en je kinderen laten opgroeien dan ergens in Beekdaelen? Dat blijkt ook uit de statistieken: tegen de trend van de krimpregio in, groeit Beekdaelen! Genoeg positieve voorwaarden dus, om de economie te laten aantrekken.

Is een lokale identiteit belangrijk?

Wat is lokaal? Beekdaelen moet geen eenheidsworst worden. Het is de taak van de gemeente om de kracht van de kernen te versterken, om initiatieven daarvoor te faciliteren. Als dat tot een eigen identiteit voor Beekdaelen leidt, is dat prima, maar het gaat om de leefbaarheid van de gemeenschappen.

Burgemeester Eric Geurts (foto: gemeente Beekdaelen).

Wat is het onderscheidende van Wijnandsrade?

Wijnandsrade was voor mij het kasteel: ik kwam er vaak langs toen ik in Maastricht werkte. Het is erg mooi, maar het is een gebouw, een verzameling stenen. Ik heb intussen mensen uit Wijnandsrade leren kennen. Het jubileumfeest voor 300 jaar Kasteel Wijnandsrade en 75 jaar Bevrijding van Wijnandsrade was werkelijk magnifiek.

Wat is de taak van de gemeente als het gaat om lokale identiteit zoals die van Wijnandsrade?

De gemeente Beekdaelen moet niet draaien om het instituut Beekdaelen, maar om de kernen waar de mensen wonen en leven. Daar is het samen leven al uitgevonden, dat moet de gemeente niet opnieuw uitvinden. De gemeente moet faciliteren. Als de gemeente in Wijnandsrade iets anders doet dan in Jabeek, dan is dat prima. We gaan bijvoorbeeld per kern bekijken wat men wil met het groen en passen het gemeentelijk groenbeleid daarop aan.

Anderzijds is Beekdaelen de grootste plattelandsgemeente van Limburg, waardoor we moeten bekijken welke innovaties en ontwikkelingen op het platteland wij, als gemeente, moeten binnenhalen, denk bijvoorbeeld aan waterbeheer en aan hoe we omgaan met het landschap. Dat kan niet op de schaal van de woonkernen, dat pakken we groter aan.

Wat is uw advies aan de Vrienden van Wijnandsrade?

Ga door, blijf doen wat jullie doen, de Vrienden zijn op verschillende terreinen goed bezig.

Wilfried Dabekaussen

RIJSCHOOLROGER

Staat al 10 jaar garant voor kwaliteit

- Rijlessen schakel
- Rijlessen automaat
- Aanhangwagens binnen 1 dag
- Gratis introductieles Categorie B
- Theorielessen
- Erkend instructeur
- ADHD, Autisme en Faalangst
- Voorbereiding voor Rijtesten

WWW.RIJSCHOOLROGER.NL | T: 06 – 47 38 24 15

Almer Smink, architect en schilder

Op de Vink, niet te dichtbij, maar ook niet te ver van het dorp Wijnandsrade, woont Almer Smink met zijn gezin. Vorig jaar werd hij prins van Wijnandsrade en stond hij even centraal in het dorp. Zijn dochter Lise werd jeugdprinses. Dat hadden ze niet willen missen! Het hele gebeuren gaf ook een mooie inkijk in de tradities rond carnaval waar je als prins mee te maken krijgt, zegt Almer. Bij die gelegenheid maakte de prins ook zelf de carnavalsposter van Wijnandsrade; een Veldkretser met een grote kleurrijke pruik in vlotte streken geschilderd.

Almer Smink is geboren in 1978 op de Vink. Hij is architect van beroep, net als zijn vader. Al van jongs af aan werkt hij een beetje mee op het bureau van zijn vader, hij mag dan bijvoorbeeld een carport of een dakkapel tekenen. Na de middelbare school gaat Almer naar de architectuuropleiding in het Belgische Diepenbeek. Die keuze heeft te maken met het brede lespakket; niet alleen theorie en techniek, maar ook veel tekenen en schilderen naar de natuur en naar de fantasie. De ontwikkeling van zijn creativiteit vindt Almer belangrijk. In zijn studietijd ontstaan de mooiste ideeën, schetsen en maquettes.

Almer Smink

In 2003, direct na zijn studie, begint Almer voor zichzelf. Hij vestigt zijn bureau in een aanbouw bij het huis op de hoek Mesweg-Hulsbergerweg in Hulsberg, het ouderlijk huis van zijn moeder, waar zijn tante nog woont. Het bureau groeit naar een bedrijf waar vijf mensen werken. Maar als hij in de coronatijd thuis gaat werken bevalt hem dat goed en besluit hij om voortaan vanuit zijn huis op de Vink te werken, dat op dit moment uitgebreid wordt met extra ruimte. Hij runt het bureau nu samen met zijn vrouw Vivian. Het bevalt hem prima; gezin, werk en atelier bij elkaar. Liever geen groot en druk bureau met veel medewerkers voor hem. Het is ook de reden waarom hij niet in het bureau van zijn vader stapte, waar wel vijftien mensen werkten. Toch heeft hij mede door zijn vader een goede start kunnen maken en heeft hij al vroeg aan mooie projecten kunnen werken.

Qua ontwerpstijl was er in het begin wel een invloed van zijn vader merkbaar. Almer vindt dat heel normaal. Het is net als in de Renaissance, zegt hij, toen je eerst een periode in de leer moest en ging kijken naar anderen, om pas daarna met iets eigens te kunnen komen. Op dat punt is hij inmiddels wel aangekomen. Hoewel het vak van architect naast een technische kant ook een creatieve kant heeft, is in de praktijk het bouwen gebonden aan allerlei voorschriften en eisen, zeker in Nederland, waardoor de ruimte voor gekke ideeën en gedurfde experimenten wordt beperkt.

(Foto: Almer Smink).

In de schilderkunst zijn die regels er niet voor hem. Waar zijn architectuurontwerpen vaak strak en zwart/wit zijn, barsten zijn schilderijen van de kleuren. Hij gebruikt heldere kleuren, in lijnen en vlekken direct op het doek aangebracht. Hier gunt hij zichzelf alle vrijheid. Zo ontstaan composities waarin een figuur of meerdere figuren, een kop of bijvoorbeeld een gedekte tafel te herkennen zijn. Hoewel hij misschien een vaag idee heeft van wat het onderwerp gaat worden, laat hij vooral de onverwachte wendingen toe, die het penseel, de kwast of de spuitbus op het doek maken. Eigenlijk schakelt hij zijn verstand een beetje uit om het gevoel meer ruimte te geven. Dat leidt tot figuren die wat betreft verhoudingen, vormen, kleuren en dergelijke vreemd lijken. De figuren zijn soms lelijk of zelfs afschrikwekkend te noemen, met hun te grote hoofden, kromme ledematen en scheve voeten. Maar juist deze fouten en tekortkomingen maakt ze menselijk, aandoenlijk en herkenbaar. Niet de perfecte wereld wil hij laten zien, maar juist de schoonheid die schuilt in het onvolmaakte; in een wereld vol beweging en vrijheid, een wereld die nooit af is. Almer werkt aan zijn schilderijen tot de griezels en misbaksels ons met hun schitterende kleuren ontroeren.

Een aantal jaren geleden werkte Almer het liefst op hele grote formaten, van wel 2 bij 2 meter. Dat is een heel fysieke manier van werken, waarbij je regelmatig op je tenen moet staan of door je knieën moet zakken. Met grote gebaren penseelde hij figuren die even groot waren als hijzelf of groter. De formaten zijn de laatste tijd meestal iets kleiner, misschien ook omdat zijn atelier nu iets kleiner is, maar het blijft een fysieke manier van schilderen, waarbij je al werkende in het schilderij lijkt te worden opgenomen.

De manier waarop Almer schildert kent een lange geschiedenis, die begint met van Gogh, Gauguin en Cezanne; zij zijn de wegbereiders van de kunst in de 20e eeuw. Bijvoorbeeld voor Matisse, die het academische schilderen, met perspectief, anatomie en schaduwwerking definitief verlaat en vooral geboeid wordt door het schilderen zelf en daarvoor graag heldere kleuren en gewaagde vertekeningen gebruikt. Deze artistieke vrijheid wordt door latere schilders vastgehouden en leidt tot het ontstaan van het expressionisme, het surrealisme en de abstracte kunst. De expressionisten gaat het om de uitdrukking van gevoelens en ervaringen. De schilder Francis Bacon bijvoorbeeld, een van de favorieten van Almer, wil met zijn schilderijen van vervormde mensfiguren in benauwende rode ruimtes, uiting geven aan zijn angsten. Egon Schiele, een ander door Almer gewaardeerde kunstenaar, geeft in zijn vele prachtige zelfportretten in hoekige lijnen, uitdrukking aan zijn onzekerheid.

De surrealisten gaan misschien nog wat verder, zij willen het onbewuste naar boven halen door het 'ongeleide' schildergebaar. Ook Almer laat in eerste instantie zijn hand de vrije loop. Het proces van het schilderen wordt belangrijk en het resultaat is vooral het verslag van die scheppingsdaad. Toevallige klodders en onhandige missers accepteert hij omdat ze zijn hand zichtbaar maken. Kunstenaars die op deze spontane manier schilderen, zoals Jean Dubuffet, Karel Appel of Lucebert, krijgen belangstelling voor uitingen van kinderen vanwege hun onbevangenheid en voor zwakzinnigen vanwege hun naïviteit of ongeremdheid. Hun werk bevrijdt hen van de regels in de kunst die de spontaniteit hebben verdrongen.

Naast de hierboven genoemde kunstenaars, van wie Almer een mooie verzameling boeken heeft, zijn er ook meer recente kunstenaars die op een of andere manier verwantschap met de schilderijen van Almer hebben. Hij haalt een catalogus van de hedendaagse kunstenaar Rik van Iersel tevoorschijn; een kunstenaar die niet academisch gevormd is en zich het tekenen en schilderen 'op straat' eigen gemaakt heeft. Begonnen met het maken van stripverhalen en posters voor muziekbandjes, ontwikkelt van Iersel een graffiti-achtige stijl. Weer heel anders is de catalogus met werken van Jeroen Krabbé. Almer bezocht pas geleden een tentoonstelling van zijn werk in Zwolle en was onder de indruk van zijn van Gogh-achtige schilderijen. Hij heeft ook een boek met songteksten van Bob Dylan, die hem evengoed kunnen inspireren; vooral de manier waarop Dylan allerlei vreemde woorden en gedachten lijkt uit te spuwen.

(Foto: Almer Smink).

De kleurrijke schilderijen van Almer komen het best uit in een interieur met grote witte wanden en een sobere inrichting; dan springen ze er echt uit. Voor het gemeentehuis van Brunssum heeft hij twee grote schilderijen gemaakt en ook in het zorgcentrum in Hulsberg hangen werken van hem. Soms vragen mensen die Almer kennen hem iets voor hen te schilderen. Dat doet hij graag, maar dan vraagt hij wel de tijd en een bepaalde vrijheid. Hij verkoopt regelmatig iets, maar het is geen doel; het moet voor hem vooral leuk blijven. Exponeren deed hij onder andere tijdens de Kunstroute in Wijnandsrade en in de galerie van Paula Souren in het oude postkantoor. Ook het tentoonstellen is niet zijn doel, al zou het natuurlijk mooi zijn om eens een overzicht of een serie schilderijen in een grote ruimte naast elkaar te kunnen zien!

Rob Kooiman

In den Haversack
Putstraat 58
6361DK Nuth

06-51324571
info@haversack.nl
www.haversack.nl

Bouwbedrijf Gerards
Wijnandsrade, 06-46190862

Voor al uw bouw- of
verbouwplannen?
Bel ons voor een
vrijblijvend gesprek.

www.bouwbedrijfgerards.com

Hoofdstraat 45 A
6333 BE Schimmert
Tel: 045 - 4042348

www.sproncken.nl
info@sproncken.nl

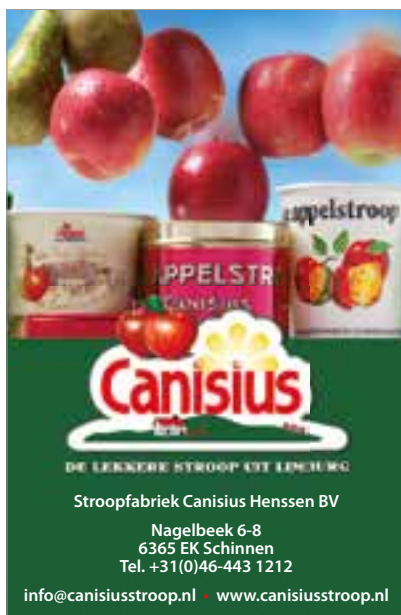

DAS MONTAGE

Keukens Badkamers Interieur

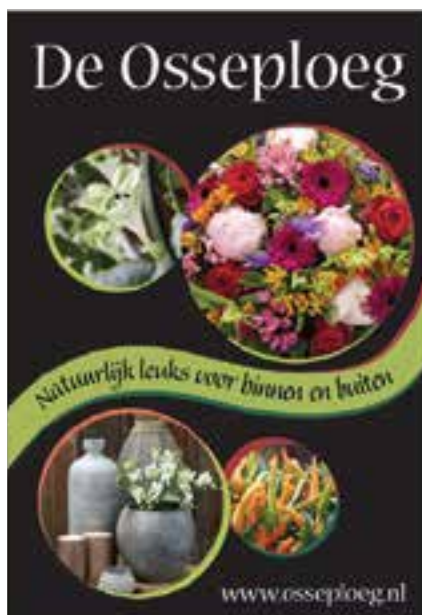
Marco Das

Jan Maenenstr. 26
6363 AE Wijnandsrade
06 46 16 66 33
das-montage@ziggo.nl

Canisius
DE LEGENDE STROOP EET LEEFING

Stroopfabriek Canisius Henssen BV
Nagelbeek 6-8
6365 EK Schinnen
Tel. +31(0)46-443 1212
info@canisiusstroop.nl www.canisiusstroop.nl

De Osseploeg

Natuurlijk leuk over binnen en buiten

www.osseploeg.nl

advies - beheer - beleggingen - taxaties

W R M makelaars.nl

Zinkenstraat 33 | 6363 EG Wijnandsrade
Tel. 045 - 5650594 | wrm-realestate@hetnet.nl

Onthulling nieuw wisselgedicht

Als het jaarlijkse poëzieproject voor de leerlingen van basisschool Sint Stefanus een gedicht oplevert dat mooi genoeg is om opgenomen te worden in onze Poëzieroute, dan wordt dat gegraveerd en op de standaard bij de dorpsvijver nabij de school bevestigd. Het voorafgaande gedicht gaat dan naar de muur bij de schoolingang.

Fon Herveille maakte dit jaar het meeste indruk met haar tekst, waarin ze nieuwsgierig over de draad tussen 'bekend en onbekend' klom.

Fon Herveille en Riek Meijers (foto: Kirsti Heijnen).

Het bekroonde gedicht (foto: Kirsti Heijnen).

Wandelen langs Wijnandsrader gedichten

De kerstvakantie begint bijna ..... tijd om te wandelen door de bijzondere natuur en het schilderachtige landschap van Wijnandsrade. Er staan 38 gedichten langs onze straten en paden. De routebeschrijving langs 37 gedichten is te vinden op de website van de Vrienden van Wijnandsrade. Het 38ste gedicht staat bij de waterbuffer achter de Vink.

Wilfried Dabekausen

Schooltuin 't Paradijsje

Op initiatief van de 'Vrienden van Wijnandsrade' en de plaatselijke basisschool St. Stephanus is in 2015, op het omliggende terrein van de school, een uniek project tot stand gekomen in de vorm van een uitgebreide groentetuin.

Het starten en inrichten van deze schooltuin zou niet mogelijk zijn geweest zonder een start-donatie van Luyten Groentechniek uit Wijnandsrade. Het terrein, dat eerst alleen gras was met wat opgeschoten bomen, werd omgetoverd tot een moestuin met zes groentevakken, een grote kruidenspiraal en nog een stuk grond waar later een wilgentent is gemaakt. Ook voor het voorbereidende werk stelde Luyten Groentechniek materiaal en mankracht ter beschikking. Later is op een tweede grasveldje net buiten het schoolterrein een tweede tuin bedacht; er werd een kas geplaatst en wat groenten verbouwd en een plan gemaakt voor de inrichting van dit veldje. Dat begint steeds meer vorm aan te nemen; er zijn fruitbomen geplant en een notenboom, er loopt een slingerpaadje doorheen en er wordt druk gezaaid en geplant.

De tuin heet natuurlijk niet voor niets 'schooltuin' ..... In de loop der jaren is de samenwerking tussen de vrijwilligers, van wie sommigen er al vanaf het begin bij zijn, en de school intensiever geworden. De kinderen hebben al veel bijgedragen aan het werk in de tuin: schoffelen, zaaien, verplanten en meer ..... En ook tijdens techniekdagen is er aandacht aan de tuin besteed: zo werden er vogelkastjes gemaakt en is er een groot insectenhotel gebouwd. Sinds 2018 is er een vast uur in de week waarin een groepje kinderen, onder begeleiding van vrijwilligers van de educatieve werkgroep, in de tuin werkt. Dankzij de kas kan dat nu al een stuk vroeger in het jaar!

In de tuin wordt op een zo natuurvriendelijk en duurzaam mogelijke manier gewerkt: via de daken van de school wordt voldoende water opgevangen voor de tuin. Chemische bestrijdingsmiddelen zijn uit den boze en er wordt gebruik gemaakt van oplossingen die de natuur biedt, zoals mulchen: organisch materiaal (bladeren, geschoffeld onkruid, e.d.) dat wordt terug gelegd op de aarde, zodat deze minder snel uitdroogt,

onkruid geen licht krijgt en de voedingsstoffen weer teruggegeven worden. Ook nuttige bodemdierpjes varen hier wel bij!

De groep vrijwilligers die wekelijks in de tuin werkt, bestaat uit een aantal mensen uit het dorp en omstreken en een aantal statushouders uit Nuth. Deze laatsten werden doorverwezen om hun integratie te bevorderen door de taal nog beter te leren en door Nederlandse mensen te leren kennen. En zo is er in de tuin ook het idee ontstaan voor het Taalcafé in de bibliotheek van Nuth, dat door een aantal vrouwen is opgepakt en georganiseerd. Zo is er een verrassende wisselwerking ontstaan tussen de eigen dorpsbewoners en de 'nieuwelingen'. Vanuit het Taalcafé ontstond weer een Eetcafé: culinaire gerechten uit steeds een ander land worden gemaakt en gezamenlijk gegeten. Na het oogsten van de vele soorten groenten en fruit in de schooltuin wordt ieder najaar door leerlingen en vrijwilligers een 'paradijselijke' groentemarkt georganiseerd, waarbij de opbrengst wordt gebruikt om nieuw gereedschap, zaad en plantjes te kopen.

De doelstelling om natuur, duurzaamheid, gezonde voeding en gemeenschapszin dichter bij elkaar te brengen en de leerlingen van de basisschool daarvan deel te laten uitmaken kan als geslaagd worden beschouwd!

Wilfried Dabekaussen en Kirsti Heijnen

(foto: Kirsti Heijnen).

Gemengd Nieuws

Wijnandsrade 23 augustus 1978 - De Heidemij Nederland BV in Roermond heeft een plan ontworpen voor de aanleg van een nieuwe veldsportaccommodatie in Wijnandsrade. De kosten van de totale werkzaamheden zijn begroot op 1.181.000 gulden. In verband met de subsidiëring in het kader van de werkgelegenheid is de kostenraming gesplitst in twee delen. Het komt erop neer dat de eerste fase van het plan de gemeente 117.249,20 gulden kost. Deze eerste fase houdt in de aanleg van een voetbalveld, grondwerk voor de aanleg van tennisbanen, grondwerk voor de aanleg van het zevenhandbalveld, riolerings- en drainagewerken en het creëren van parkeerruimte, definitieve afrasteringen en beplantingen. De uitvoering van de eerste fase zal uiterlijk 1 november moeten zijn begonnen. In het kader van de tweede fase zal de bouw van een kleedaccommodatie worden uitgevoerd. Daarnaast zullen de toplagen op de tennisbanen worden aangebracht en de benodigde afrasteringen. Verder zal er een oefenterrein worden aangelegd en komen er parkeerplaatsen nabij het kasteel. Het voorstel tot uitvoering van de eerste fase zal in de raadsvergadering van donderdag 24 augustus aan de orde komen.

Wijnandsrade 1 juni 1957 - Te Wijnandsrade had woensdag de uitvaartdienst plaats van de heer Frans Portz, in leven secretaris-penningmeester van het R.K. Kerk- en Schoolbestuur. Groot was de belangstelling speciaal uit de kringen der veetelers, waar de heer Portz grote bekendheid genoot daar hij meer dan 40 jaar secretaris/penningmeester was van het L.V.S. Enige jaren geleden werd aan hem wegens zijn vele verdiensten de eremedaille in goud toegekend verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. Als kerkmeester en administrateur van de parochie, welke functies hij bijna 50 jaren bekleedde, was hij voor vele parochianen een vertrouwde figuur geworden die steeds voor iedereen klaarstond. Naast zijn kennis der historie van zijn geliefd geboortedorp genoot hij ook bekendheid als een toegewijd amateur-archivaris. De plechtige Requiemmis werd opgedragen door pastoor A. Körner, geassisteerd door pater Guliëlmus Debets OFM. Conv. als diaken en pater Vincentius Schluper als subdiaken. De

Wijnandsrade

hoogerwaarde heer J. Deckers, deken te Susteren, fungeerde als presbyter-assistent. Bij deze uitvaartdienst waren eveneens aanwezig burgemeester J. Snijders van Wijnandsrade en burgemeester J. Starmans van Nuth alsmede vele functionarissen uit de Limburgse Landbouwkringen.

Wijnandsrade 10 maart 1938 - Wegens het vertrek van den heer Jacobs uit de gemeenteraad van de gemeente Nuth, heeft hij, die vele jaren raadslid en wethouder dezer gemeente is geweest, als zodanig ontslag genomen. In de laatste vergadering van den gemeenteraad werd tot wethouder gekozen dhr. Jos. Snijders, van hoeve Brommelen. Dhr. Jacobs die tevens locoburgemeester was, wordt opgevolgd door dhr. Frans Drummen, wethouder.

Wijnandsrade 27 augustus 1935 - Dinsdag 10 september a.s. zal Z. H. Mgr. Dr. G. Lemmens, Bisschop van Roermond, een bezoek aan onze parochie brengen en dan tevens aan de kinderen het H. Vormsel toedienen. De jonkheid heeft dezer dagen reeds een aanvang gemaakt met het aanbrengen van passende versieringen, om aan onzen beminden Vader-Bisschop een waardige ontvangst te bereiden, temeer daar Zijne voorouders in Wijnandsrade hebben gewoond.

Wijnandsrade 22 oktober 1954 - Momenteel wordt in de werkplaats van de firma Petit en Fritsen te Aarle-Rixtel hard gewerkt aan de vervaardiging van het nieuwe torenuurwerk en de 700 kg. zware luidklok voor de St. Stephanuskerk te Wijnandsrade. Binnen 3 weken zullen het nieuwe uurwerk en de nieuwe luidklok in de kerktoren geplaatst worden.

Wijnandsrade 23 september 1926 - Z. D. H. Mgr. Schrijnen diende in onze parochiekerk op maandag jl. het H. Vormsel toe aan ongeveer 200 kinderen uit de parochies Nuth en Wijnandsrade. De Diensten in de kerk eindigden met een plechtig Lof. De fanfare zorgde voor opulstering. Monseigneur vertrok tegen vijf uur per auto naar Amstenrade.

Wijnandsrade 11 september 1961 - Zondag werd de zeereerwaarde heer M.P.V. Meys geïnstalleerd als pastoor van de parochie Wijnandsrade. De intocht van de nieuwe parochieherder had plaats met als eregeleide de landelijke ruitervereniging. Bij de bloemisterij van de heer Gielen werd de pastoor verwelkomd door de plaatselijke verenigingen, de parochianen en de schooljeugd. Pastoor Meys was vergezeld van Deken Lenders van Nuth. Burgemeester Snijders sprak de nieuwe parochieherder toe en een

dochtertje van de familie Eurlings zei een aardig versje op. De jonge Wiel Vaassen, die een prachtig herderskostuum droeg, sprak eveneens in dichtvorm, toen hij pastoor Meys het herdersschopje overhandigde. De pastoor dankte de burgemeester, de beide kinderen en alle aanwezigen voor het hartelijke welkom. Daarna begaf men zich in feeststoet naar de parochiekerk, waar de ruiters, die door de pastoor werden bedankt, stonden opgesteld. Voor het godshuis sprak pater Johannes de parochieherder toe en overhandigde hem de sleutel van de kerk. In de stampvolle kerk had daarna de plechtige installatie plaats waarna de stoet de pastoor naar de pastorie begeleidde. Hier sprak de voorzitter van het installatiecomité, oud-burgemeester G. Opfergelt. De pastoor dankte opnieuw voor de grote belangstelling en prees de fraaie versiering. Een serenade van het plaatselijke muziekkorps besloot deze treffende installatie.

(Uit het archief van Jack Jetten)

VISUMBUREAU - LIMBURG

Marie Louise Coeijmans - Roebroek
Swierderkerkweg 55
6363 CJ Wijnandsrade
tel. 045 5245498 / 06 27213920

www.visumbureau-limburg.nl

VLOK & ERKEND
KLUSSENBEDRIJF
W. Maessen V.O.F.

Verricht alle onderhoudswerkzaamheden in en rond het huis en bedrijfspanden

Biedt uitkomst aan:

- Particulieren
- Kantoren
- Bedrijven
- Scholen
- Instellingen

Geen voorrijkosten
Alleen de gewerkte uren worden in rekening gebracht
Swier 75
6363 CL Wijnandsrade
Tel: 045 524 47 42 Mob: 065 36 75 654
E-Mail: wj.maessen@home.nl

BIOMIX
N.V. BIONOVA S.A.

Producten op basis van enzymen

Voor totale hygiënische zuiverheid

Bionova NV:
Evangeliestraat 66a, 9220 Hamme, België
Tel: +3252554393, Fax: +3252554721, Mobile: +32477473936
Teheuxstraat 1, 6363 ED Wijnandsrade, Nederland
Tel: +31455241055, Fax: +31842272666, Mobile: +32477473936

louis.cordewener@biomix.eu
www.biomix.eu

Proeven

in de Wiest

Proef & Geniet

Wissengrachtweg 6a Hulsberg

Webwinkel

Natuurlijker leven

Omdat het ook anders kan..

www.natuurlijkerleven.nl

AAN DE
MEULE
RESTAURANT

DIT IS
DÉ KRACHT
VAN FRISSEN

TUIN&PARKMACHINES

VEEGMACHINES

INDUSTRIEMACHINES

REINIGINGSMACHINES

mens. kennis. machines.

Friszen Groen Techniek B.V.
De Valkenberg 15 | 6301 PH
Valkenburg aan de Geul
+31 (0)43 - 60 89 200
www.friszen-groentechniek.nl

FRISSEN
GROEN TECHNIEK

Voor u gelezen

Wijnandsrade verliest oude 'Kostershuis'

Een dezer dagen werd van gemeentewege de slopershamer gezet in het nabij de parochiekerk gelegen oude 'kostershuis' in Wijnandsrade. Het pand met bijbehorende grond werd eind 1963 door de gemeente aangekocht van het kerkbestuur. Binnen afzienbare tijd zal op het vrijkomende terrein een nieuw bankgebouw van de plaatselijke boerenleenbank verrijzen. Aan de andere zijde van het perceel verrees een inmiddels vrijwel voltooide particuliere woning.

Wanneer het oude 'kostershuis' is verdwenen, bestaat de mogelijkheid de dorpskern te verfraaien. Bovendien bevordert een en ander zeer de verkeersveiligheid ter plaatse. De weg kan nu aanzienlijk worden verbreed, zodat de splitsing nabij de kerk in de naaste toekomst ruimer en overzichtelijker gaat worden.

Met de afbraak van dit pand verdwijnt een der oudste woningen uit de dorpskern van Wijnandsrade. Naar de ouderdom van het pand kan men slechts gissen.

Afgaand op een thans nog bestaand groot muurgedeelte, waarvan de onderbouw is opgetrokken uit mergel met vakwerk, waar tussenin vlechtwerk dat later door stenen is vervangen, valt af te leiden dat op deze plaats oorspronkelijk een gebouw van kleinere omvang heeft gestaan.

Het 'kostershuis' (foto uit het archief van de Vrienden van Wijnandsrade).

Kostershuis

De benaming 'kostershuis' is duidelijk, daar het pand eigendom was van de parochie, die het op haar beurt als ambtswoning toebedacht aan de koster van de parochiekerk.

Een typische bijzonderheid is dat in hoofdzaak de naam Coenen als geregelde bewoner wordt aangetroffen. Het is een oud en bekend kostersgeslacht, waartoe ook de huidige koster nog hoort. Reeds in 1626 zien we de naam Laurens Coenen opgetekend als koster. In 1720 was het Philip; na hem nam Hubert Coenen een en ander waar. Toen laatstgenoemde ziek werd, beving hem de vrees dat hij na zijn dood weduwe en kinderen zou nalaten, die hem geen van allen konden opvolgen. Daarom diende hij bij het plaatselijke bestuur het volgende smeekschrift in: 'Het mochte hun behagen de woning met aanhorigheden, thans door hem ingenomen, tot custerij te kopen en aan hem benevens huisgezin beschikbaar te stellen'. Dit geschiedde in 1725. Men kocht het door hem bewoonde huis met hof en kleine weide, genaamd 'De Coninghinne'. In 1730 eerst werd onder goedkeuring van de bisschop van Roermond en de tijdelijke Heer van Wijnandsrade deze verkoop bestendigd. Pas in 1747 werd het huis met schuur en halve tuin 'Koolhof' aan meergemelde Coenen, echtgenote en kinderen, vergund, mits zij zich niet elders zouden vestigen.

School

Het pand deed ook nog dienst als school, hetgeen te verklaren is uit het feit, dat in vroeger eeuwen het kosters- en onderwijzersambt door een en dezelfde persoon werden bekleed. Zo was het voorste deel van het gebouw tot het midden van de vorige eeuw tevens in gebruik als school. Ten tijde van de 'Kultuurkamp' verschaftte het 'kostershuis' meermalen onderkomen en slaapgelegenheid aan paters Jezuïeten van de Duitse provincie, die uit Duitsland naar Nederland waren uitgeweken.

Uit: Het Limburgs Dagblad van vrijdag 20 november 1964

Jan Willem L'Ortye, rentmeester, deel 3

(Jan Willems opvolger als rentmeester in Meerssen)

Niet veel jaren na Jan Willems vroegtijdige dood in 1844 vestigde zich een andere L'Ortye in Meerssen, die Jan Willem ook als rentmeester van de Meerssener Proosdijgoederen opvolgde. Of dat al meteen na Jan Willems "schielijke" dood gebeurde, weten we niet. In ieder geval wordt hij acht jaar later al rentmeester genoemd (1852). Hij zou deze functie nog tot 1881 vervullen¹. Waarschijnlijk was hij net als zijn naamgenoot en voorganger in dienst bij Roemers' kleindochter Caroline Cruts-Colpin (1808-1882), die op de Zangerij in Eigenbilzen woonde maar na de dood van haar opa (1838) eigenaresse van de Proosdij in Meerssen was geworden. Het betreft Jan Hendrik L'Ortye (1816-1886), op 3 november 1816 geboren te Wijnandsrade op hoeve Laar als oudste zoon van (burgemeester) Jan Andries L'Ortye (1782-1877) en Anna Catharina Boesten (1784-1871). Wie hem op de vrijgevalle rentmeesterspost in Meerssen attent heeft gemaakt weten we niet. Waarschijnlijk speelde daarin Jan Hendriks vader een rol, die van 1828 tot 1856 burgemeester van Wijnandsrade was of de toenmalige heer van Wijnandsrade, Ferdinand baron von dem Bongard (1773-1850) bij wie Jan Willems vader, (burgemeester) Jan Hubert L'Ortye (1767-1845), nog als rentmeester in dienst was geweest (1825-1829)². Als naam- en dorpsgenoten waren Jan Hendrik en Jan Willem natuurlijk familie van elkaar, maar wel ver weg. Hun vaders waren achterneven van elkaar.

Andreas L'Ortye x Maria Vaessen - Andreas L'Ortye x Maria Nelissen
Jan Andr. L'Ortye x Maria Snackers - Jan Willem L'Ortye x M. Getr. Somja
Jan Andr. L'Ortye x Anna Cath. Boesten - Jan Hub. L'Ortye x M. Marg.
Rosenboom

Jan Hendrik L'Ortye

-

Jan Willem L'Ortye

Jan Hendrik werd bij zijn goedkeuring voor militaire dienst als volgt omschreven: "lengte 1 el 7 palmen 3 duimen, lang aangezicht, bedekt voorhoofd, blauwe ogen, lange neus, normale mond, ronde kin, blond haar en wenkbrauwen". Hij werd echter niet voor de daadwerkelijke vervulling

---

¹ Algemeen Handelsblad 17 januari 1882: "Een Limburgsch gemeentebestuur"

² Briefwisseling tussen rentmeester Jan Hubert L'Ortye en de baron von Bongart in: Huisarchief Von dem Bongart Paffendorf zich bevindend in het depot van de "Vereinigte Adelsarchiven im Rheinland" op Schloß Ehreshoven bij Engelskirchen, invent.nr.27

van die dienst opgeroepen³. Op 20 april 1852 trouwde hij (op 35-jarige leeftijd) met de veel jongere (de toen 19 jaar jonge) Marie Julie Leopoldine (Pauline) Kissels (1832-1903), op 30 augustus 1832 in Meerssen geboren als dochter van Jan Willem Kissels (1797-1870) en (notarisdochter) Maria Cobben (1802-1878)⁴. In 1854 komen we rentmeester L'Ortye (samen met molenaar Coenegracht en predikant van der Meulen in de op één na hoogste belastingklasse) tegen als één van de 88 Meerssener kiesgerechtigden; alleen notaris Wilmar en grondeigenaar Bettonville waren rijker⁵. Jan Hendriks schoonvader Jan Willem Kissels was landbouwer en grondeigenaar en ontvanger van de gemeente Meerssen; hij behoorde in 1854 eveneens tot de Meerssener kiesgerechtigden, evenwel een klasse lager dan zijn schoonzoon. Ook was Kissels, die woonde hoek Beekstraat-Gasthuisstraat (daar waar de Stationsstraat in de Beekstraat uitmondt), een poosje als (bier-)brouwer actief⁶.

Een jaar na zijn huwelijk werd Jan Hendrik gekozen tot lid van de gemeenteraad van Meerssen. Vijf jaar later (op 6 juli 1858) werd hij door het kiesdistrict Meerssen gekozen als lid van de Provinciale Staten in plaats van het op 10 maart 1858 overleden lid Alexander Schoenmaekers (1819-1858). In 1862, 1868, 1874, 1880 werd hij als zodanig herkozen⁷. Bij zijn overlijden (1886) werd zijn plaats ingenomen door August Hubert Hennis (1846-1925) uit Amby. In 1860 volgde hij (de oom van zijn vrouw) Caspar Kissels (1792-1867) op als burgemeester van Meerssen. Zo lezen we het ook in de krant van die dagen: *“bij besluit van 17 maart (1860) heeft Z.M. (de Koning) aan C. Kissels eervol ontslag verleend als burgemeester der gemeente Meerssen, en als zoodanig benoemd J.H. L'Ortije, wethouder dier gemeente en lid der Staten van Limburg”*⁸. Ruim twintig jaar lang (tot 1881) zou hij deze functie blijven uitoefenen⁹. Dat jaar legde hij ook zijn functie als rentmeester der Meerssener proosdijgoederen

---

³ GA Meerssen: huwelijksbijlagen 1852/8

⁴ zie website: Genealogieën Meerssen (www.bert-bartholomeus.nl): “Kissels”

⁵ Theo Oberndorff en Maxime Niesten: *Meerssen – impressies uit het rijke verleden van een jonge gemeente* (Meerssen 1994) blz.225

⁶ Kadastrale legger gemeente Meerssen (1842): “Kissels, Jan Willem, brouwer”; Vgl. Fr. Crutzen: *Brouwers in Zuid-Limburg 1795-1814 – een terreinverkenning* (Ransdaal 2013) blz.96 (1827)

⁷ Website: “historici.nl”: repertorium van ambtsdragers en ambtenaren 1428-1861

⁸ vgl. Nederlandsche Staatscourant dd. 20 maart 1860 (besluit van 17 maart 1860 nr. 48)

⁹ Wikipedia: “lijst van burgemeesters van Meerssen”

neer¹⁰. Aanleiding daartoe moet de verkoop van de “villa proosdij” zijn geweest. In 1881 verkocht Roemers’ kleindochter, de weduwe Cruts-Colpin de villa namelijk voor 120.000 gulden aan Lambert Amadée Stevens (1840-1913), geweerfabrikant te Maastricht die rond 1890 in het park de bekende ‘gloriette’ liet bouwen. Diens weduwe, Marie Jeanette Florentina Daems (1843-1934), vermaakte de villa in 1912 aan de Congregatie van de Kleine Zusters van de H. Jozef uit Heerlen. In verband met de restauratie en uitbreiding van de basiliek in 1937/1938 werd de oude villa afgebroken en bouwden de zusters er een nieuw kloostertje voor in de plaats. De “nieuwe proosdij” werd in gebruik genomen voor het bisschoppelijk jeugdwerk. In 1966 werd het huis opengesteld voor de opvang van zwakzinnige kinderen, terwijl het later dienst deed als bejaardenhuis voor de zusters zelf. Het werd in 2009 opgeheven¹¹. Recentelijk (2014/15) werd het oude Proosdijklooster verbouwd tot appartementencomplex (“Maison Proosdij”)¹².

Jan Hendrik L'Ortye (foto uit het archief van de auteur).

Jan Hendrik is niet alleen rentmeester van de Proosdijgoederen en burgemeester van Meerssen geweest. *“Van 1860 af was hij (tevens) lid van het kerkbestuur en rechtens president van het burgerlijk armbestuur; hij bekleedde deze verschillende betrekkingen onafgebroken, totdat hij, gesterkt met de HH. Sacramenten der stervenden en met de groote genade*

---

¹⁰ Algemeen Handelblad 17 januari 1882: “Een Limburgsch gemeentebestuur”

¹¹ Theo Oberndorff en Maxime Niesten: *Meerssen – impressies uit het rijke verleden van een jonge gemeente* (Meerssen 1994) blz.100-101.269; Maturus Hendriks: *Bericht van een honderdjarige* (Heerlen 1972); Frank Hovens: *In de armen van Maas, Geul en Watervalderbeek* (2016) blz.342

¹² Vgl. *Geschiedenis van het proosdijklooster aan de Markt te Meerssen* (2009) op site Stichting Behoud Religieus Erfgoed Meerssen (BREM)

van het heilig Jubilé, geheel in Gods H. wil berustende, ontslapen is te Meerssen den 19 Februari 1886”¹³.

Bij Jan Hendriks overlijden op 21 februari 1886 (hij was toen 69 jaar oud) liet hij zijn vrouw (ze hadden geen kinderen) naast “een huis met aanhoorigheden en tuin gelegen in het dorp groot 7 aren 26 centiaren (Meerssen sectie D nrs. 198 en 199)” nog zes percelen bouwland na¹⁴. Een maand na zijn overlijden werden de hem toebehorende meubels publiek verkocht. Zijn vrouw Pauline kwam op 2 april 1903 als ‘rentenierster’ in Schin op Geul te overlijden, 70 jaar oud. In het uitbreidingsplan Meerssen-West (‘Hoogveld’)¹⁵ zou later een straat naar ‘burgemeester L’Ortije’ vernoemd worden. Zijn naam prijkte ook op één van de beide klokken die in 1882 voor de kerk (later basiliek) van Meerssen werden gegoten door firma Causard in Tellin (Belgisch Luxemburg). De grootste van die twee die 620 kg woog en een doorsnede van 95 centimeter aan de onderrand had en een hoogte van 1 meter (inclusief de kroon), droeg namelijk als opschrift: “*Joseph, pia Uxor, me dedit, Joseph vocor, clamo Deo honor, papa Leone XIII Joanne Augustino Paredis episcopo, Joanne Hoho decano, vicariis Cremers A. Arnoldts, L’Ortye burgimagistro MDCCCLXXXII*”. Omdat de klokken onder de prijs bij de douane werden aangegeven, werden ze in beslag genomen en in 1883 doorverkocht aan pastoor Van Boom in Posterholt. Deze verwijderde het oude opschrift en liet het vervangen door het volgende: “*van Boom, pastor, me dedit, Joseph vocor, clamo: Deo honor! Papa Leone XIII, Joanne Augustino Paredis episcopo MDCCCLXXXII*”. Deze klokken werden in de (vierings-)toren van de toen pas gereedgekomen kerk van Posterholt (1878) opgehangen en voor de eerste keer geluid op 26 mei 1883. Op 18 december 1942 werden ze echter op last van de Duitse bezetter uit de toren gehaald en weggevoerd om tot oorlogsmaterieel te worden omgesmolten¹⁶.

Jos L’Ortye

---

¹³ gedachtenisprentje “Jan Hendrik Hubert L’Ortije, echtgenoot van vrouwe Pauline Kissels, burgemeester der gemeente Meerssen en lid der Provinciale Staten van Limburg” in nalatenschap Louise Beckers (1909-2012) Nuth

¹⁴ RAL/MvS: Memorie van Successie Johannes Hendrik Hubert L’Ortije, overleden te Meerssen op 21 februari 1886; vgl. J. L’Ortye en H. Hanssen (*Vijf eeuwen L’Ortye 1490-1990* (1991) blz.254-255

¹⁵ Vgl. Theo Oberndorff en Maxime Niesten: *Meerssen – impressies uit het rijke verleden van een jonge gemeente* (Meerssen 1994) blz.403-407

¹⁶ Parochie Archief Posterholt: Memoriale; vgl. M.J. Veelen: *Ontstaan en Voortgang – tweehonderd jaar parochie Heilige Matthias Posterholt 1803-2003* (2004) blz.119

Luijten GROEP

luijtengroep.nl

Alles in één hand, dat ontzorgt!

Luijten Groep is een dynamisch en energiek bedrijf, dat bestaat uit een team met groene vingers, harde werkers en knappe koppen. Sinds de oprichting in 2003 hebben we al menig project met plezier mogen ontwikkelen, uitvoeren en onderhouden.

Luijten Groep staat voor totale ontzorging van onze opdrachtgevers. We bundelen onze krachten, werken samen en combineren de beste diensten van onze bedrijven zodat we van ontwikkeling tot advies en van uitvoering tot nazorg een maatwerk totaalpakket kunnen bieden. Samenwerking versterkt! Luijten Groentechniek BV, Equipment Service Zuid BV en Greenspot & Co BV bundelen haar talenten in Luijten Groep!

Luijten Groentechniek

- Design & Construct
- Tuin aanleg en onderhoud
- Openbare ruimte
- Landschap beheer
- Grondverzet
- Boomverzorging
- Gladheidsbestrijding
- Reinigingstechniek

Equipment Service Zuid

- Inkoop, verkoop en verhuur materieel
- Onderhoud en reparatie van alle merken machines
- Grondverzet
- Transport
- Groenvoorziening en cultuurtechniek
- Kleinmaterieel
- Infra en bouwtechniek
- Reinigingstechniek

Greenspot & Co

- Design & Construct
- Natuurlijk spelen
- Sport & adventure
- Beleef en beweegruiimte
- Participatie
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Thermiekstraat 21 | 6361 HB Nuth | +31 (0)45 565 0711 | info@luijtengroep.nl

Voor een
verzekerd
bestaan...

VERZEKERINGEN
HYPOTHEKEN
PENSIOENEN

NUINHOFSTRAAT 88
NUTH
HOOFDSTRAAT 103
LANDGRAAF

045 - 524 46 36

zekerheuts.nl

De mooiste Lourdesgrot van Nederland, deel 1

De Sint Stephanuskerk, het kasteel en de Motte achter beide monumenten vormen al eeuwenlang een harmonieus geheel. 'De Sint Stephanus' als symbool van het kerkelijk gezag, het kasteel als vertegenwoordiging van de wereldlijke macht en de Motte als groene omlijsting van het geheel, waarop lang her een verre voorganger van het kasteel moet hebben gestaan. Daarnaast is deze Motte sinds het einde van de negentiende eeuw ook een kostbaar landschapsmonumentje met een sterk religieus karakter, want sindsdien bevindt zich in de wand van het kunstmatig opgeworpen heuveltje een Lourdesgrot, die de tand des tijds – zij het met hindernissen – glorieus heeft doorstaan. De grot stamt uit 1874 en is daar aangelegd door de paters Jezuïeten, die toentertijd het kasteel bewoonden. De directe aanleiding was een wonder, dat zich begin dat jaar in het kasteel van Wijnandsrade heeft voltrokken.

De Motte

'Een Motte is een heuvel die geheel of gedeeltelijk kunstmatig is, een regelmatige vorm heeft met steele kanten, gewoonlijk omringd door een droge of natte gracht. De constructie heeft tot doel de fortificaties, die op het gehele oppervlak van het bovenste platform zijn aangebracht, effectiever te kunnen verdedigen en de omgeving te kunnen domineren. Een lager gelegen woonburcht is meestal met de Motte verbonden'; aldus de definitie van een werkgroep van de Universiteit van Amsterdam¹⁷, waaraan de Motte van Wijnandsrade volledig beantwoordt. Zij is door mensenhand aangelegd c.q. opgebouwd bij het uitgraven van de omringende vijvers en heeft oorspronkelijk een defensieve functie gekend. Er mag vanuit worden gegaan dat zich bovenop de heuvel een houten burcht of toren heeft bevonden. Mr. J.J.A. (Jack) Jetten dateert de plaatselijke Motte in de dertiende eeuw en baseert zich daarbij onder andere op een verklaring van Winant de Rode. In 1318 verklaart Winant 'zijn castrum ('castrum' oftewel 'Motte', WO) van de Hertog van Brabant te leen te houden, gelijk zijn vaderen het te doen pleegden'. Op basis daarvan mag er van worden uitgegaan, dat hier toen al geruime tijd sprake moet zijn geweest van een Motte.

---

¹⁷ 'Wijnandsrade Centraal', artikel van de hand van Jack Jetten in het boek 'Wijnandsrade de parel van Zuid-Limburg'. (2002).

Wij spreken van ‘de tijd van de pijl en boog’, waarin houten burchten of torens op kunstmatig opgeworpen heuvels nog moeilijk te nemen vestingen waren. Maar nadat in het midden van de elfde eeuw in China het buskruit was uitgevonden, waarvan het gebruik zich in de loop van de daaropvolgende eeuwen ook over Europa heeft verspreid, verloren deze burchtheuvels met hun houten verdedigings- en woontorens al gauw hun bestaansrecht. Ook de Motte van Wijnandsrade raakte haar defensieve functie kwijt en de bebouwing bovenop het geheel verdween, maar het kunstmatige heuveltje is in de daaropvolgende eeuwen verder nagenoeg intact gebleven en heeft de tand des tijds wonderwel doorstaan, terwijl het (inmiddels stenen) kasteel zich steeds meer naar de (lager gelegen) huidige locatie heeft verplaatst. Er zijn geen resten meer van de bebouwing op de Motte bewaard gebleven, maar de heuvel als geheel is er nog en bevindt zich onder monumentale bescherming.¹⁸

De St. Stephanuskerk en de motte (foto: Jan Jansen).

De paters Jezuïeten

Van 1872 tot 1910 heeft het kasteel dienst gedaan als klooster van de paters Jezuïeten, die hier onderdak hadden gevonden nadat zij in het kader van de Kulturkampf door Duitsland waren uitgewezen.¹⁹ De Kulturkampf was de felle strijd die in het toenmalige Duitse Rijk, onder

---

¹⁸ Wikipedia. (Kasteel Wijnandsrade).

¹⁹ Bulletin Wijnandsrade 16, jaargang 13, voorjaar 1995, (J.F. (Jan) van der Zee, oud-pastoor van Wijnandsrade).

leiding van de protestantse kanselier Graaf Otto von Bismarck, met name in de periode van 1872 tot 1879 tegen de Katholieke Kerk is gevoerd.

Een groot aantal antiklerikale maatregelen werd toentertijd doorgevoerd, waaronder het opheffen van priesterordes, te beginnen met de orde van de paters Jezuïeten; welke laatste maatregel ook nog lange tijd na 1879 van kracht is gebleven.²⁰

Het kasteel bevond zich in de negentiende eeuw in het bezit van de adellijke familie von Bongart. Omdat de Baron, zijn vrouw en hun uitgebreide gevolg veelal in het stamslot van de familie in het Duitse Paffendorf verbleven, stond hun buitenverblijf in Wijnandsrade doorgaans leeg. Mede gezien hun katholieke achtergrond hadden de Baron en Baronesse geen enkel probleem met de komst van de paters Jezuïeten.

In 1872 gaven Baron Lodewijk Jozef Fortunat Felix von Bongart en zijn echtgenote Melania Baronesse von Bongart Rijksgravin von Walderdorf zu Molsberg de geestelijken groen licht in het kasteel van Wijnandsrade een seminarie te vestigen. Op 12 december 1872 arriveerde de rector van het nieuw op te richten klooster, pater Wilhelm Eberschweiler S.J. (5 december 1837 - 23 december 1921), onder wiens leiding het kasteel in de daaropvolgende jaren werd omgeturnd tot een druk bezocht studiecentrum en devotie-oord. Het Jezuïetenklooster zou tot in 1910 in Wijnandsrade gevestigd blijven.

Pater Eberschweiler vertrok in 1884 vanuit Wijnandsrade naar Ditton-Hall in Engeland, om aldaar geestelijk leider van het college te worden. In 1889 keerde hij voor een paar jaar als geestelijk leidsman terug in Wijnandsrade. In 1894 verhuisde hij opnieuw, nu voorgoed, naar het joneraat van de Orde in het klooster bij Baexem. Daar is hij op 23 december 1921 op vierentachtigjarige leeftijd overleden.^{21 22} Zijn graf bevindt zich in Trier. Zijn laatste rustplaats is aangelegd in een grafkelder in de zuidvleugel van de plaatselijke Jezuïetenkerk. Na zijn dood is een procedure tot zaligverklaring in gang gezet.²³

20

<https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Kulturkampf&oldid=51685310>.

²¹ Bulletin Wijnandsrade 2, december 1982. (Jack Jetten).

²² Bulletin Wijnandsrade 8, jaargang 5, maart 1986. (Jack Jetten).

²³ 'Wilhelm Eberschweiler, apostel van het innerlijk leven', artikel van de hand van Jack Jetten in het boek 'Wijnandsrade de parel van Zuid-Limburg'. (2002).

Een andere bekende Jezüiet was pater Erich Wasmann, beter bekend als 'de Mierenpater'. Pater Wasmann legde een wereldberoemd geworden verzameling mieren aan, die zich tegenwoordig in het Natuurhistorisch Museum in Maastricht bevindt.²⁴

Het wonder

In de winter van het jaar 1873 werd een van de fraters ernstig ziek. Voor zijn leven werd gevreesd. Dankzij pater Eberschweiler ligt een helder verslag voor van de wonderbaarlijke gebeurtenissen die zich toen in het kasteel van Wijnandsrade hebben afgespeeld:

*..... 'Onze frater Joseph Schmidt had midden december 1873 ten gevolge van een heftige keelontsteking een verlamming opgelopen van de ledematen, vooral van het hoofd, de voeten en de stembanden. Zonder hulp kon hij geen stap verzetten. Twee artsen van naam uit Aken schreven een behandeling voor met electricische inductiestroom. Vóór onze zieke op 13 februari (1874, WO) water had gekregen uit de genadebron van Lourdes, bleef hij maar smeken om verhoring; hij waste de verlamde plekken van zijn lichaam met dit water en bad als een kind tot zijn hemelse Moeder. Toen probeerde hij op te staan, en O Wonder: 'Zonder mij vast te houden sta ik daar, stevig als een eik', vertelt de genezene. 'Ik probeer te lopen en ik kan het zoals in gezonde dagen. Ik probeer te spreken en mijn stem is soepeler en klankrijker dan vroeger. De zwakheid in mijn hoofd is totaal verdwenen. Huilend van vreugde en dankbaarheid en bijna trillend van blijdschap ging ik zitten om Maria door een uitdrukkelijk Magnificat te bedanken'.
'Onze lieve Moeder Maria heeft ons niet alleen verblijd met dit wonder, maar onze gemeenschap ook met veel kostbare innerlijke genade begiftigd. Zo ook aan mij. God heeft het mij gegeven, om deemoedig van harte toch alles te doen wat ik met Zijn Genade in de toenmalige omstandigheden aankon'.....*

(Dagboeknotitie pater Eberschweiler).²⁵

De Lourdesgrot

Uit dankbaarheid voor deze wonderbaarlijke genezing hebben de Jezüieten niet veel later, waarschijnlijk in de loop van datzelfde jaar (1874), aan de zuidzijde van de Motte een Lourdesgrot uitgekapt.

Gezien de bijzondere aanleiding, mede door de feeëriekie ligging achter in de toenmalige kloostertuin zal (de omgeving van) de grot voor de paters

---

²⁴ Bulletin Wijnandsrade 61, jaargang 37, zomer 2018. (Jack Jetten en Jos Linssen).

²⁵ Bulletin Wijnandsrade 16, jaargang 13, voorjaar 1995. (J.F. (Jan) van der Zee, oud-pastoor van Wijnandsrade).

Wijnandsrade

en hun studenten een populaire plek zijn geweest voor rust, ontspanning en devotie, om te brevieren en voor processies en andere religieuze plechtigheden in deze hoogtijdagen van het Rijke Roomse Leven in zijn algemeenheid en de Mariadevotie in het bijzonder.

De Lourdesgrot (foto Hary van Aken).

Toen de Jezuïeten in 1910 uit Wijnandsrade vertrokken, kwam het kasteel weer ter beschikking van de familie von Bongart. In 1916 deed Baron Pius Wilderich Graf von Walderdorf, Freiherr von Bongart 'Wijnandsrade van de hand' en kwamen het kasteel en de overige bezittingen in eigendom van de Heerlense zakenman Hubert Josef Dupont (1880-1964), die het geheel alweer snel doorverkocht aan de toenmalige burgemeester van Wijnandsrade Theodoor Opfergelt²⁶, eertijds pachter van de kastelboerderij. Totdat het in 1928 in het bezit kwam van de paters Minderbroeders-Conventuelen, die er (onder de naam 'Christus Koning') een seminarie stichtten en daarmee ook de zorg kregen over het kasteel en de directe omgeving, inclusief de Motte en de Lourdesgrot. De paters Conventuelen hebben in die tijd ook een actieve bijdrage geleverd aan de zielzorg in de Sint Stephanusparochie van Wijnandsrade.

Wordt vervolgd.

Wiel Oehlen

---

²⁶ Theodoor Joseph Hubert Opfergelt (1854-1931), van 1905-1929 burgemeester van Wijnandsrade.

Overzicht activiteiten Vrienden van Wijnandsrade, eerste halfjaar 2020

Wie had dat kunnen voorzien op Nieuwjaarsdag 2020 ..... Er stonden zoveel activiteiten gepland en toen werd het uitspannel boven onze hoofden gitzwart. U zult ongetwijfeld begrijpen dat ik het hier heb over de coronapandemie die niet alleen ons dorp maar de hele, hele wereld overviel.

Op 13 maart ging er een vette streep door de **Algemene Leden Vergadering** die voor 23 maart op de rol stond. Toen dachten we nog dat die bijeenkomst ergens later in het jaar wel zou kunnen plaatsvinden, nu bij het schrijven van dit overzicht (eind september) weten we beter. De ALV 2020 is definitief geschrapt en we hopen volgend voorjaar weer een dergelijke bijeenkomst op de agenda te kunnen zetten. Alle leden zijn via de mail of op een andere (uit een van de vorige eeuwen stammende) manier geïnformeerd over het vervallen van de ALV 2020. Enkele noodzakelijke zaken werden toch nog op een weliswaar aangepaste wijze afgehandeld. Zo lieten de bestuursleden Jos L'Ortye en Jo Luijten weten dat ze niet meer herkiesbaar zijn als bestuurslid. Jos treedt helemaal terug en blijft zich verder concentreren op zijn taak als pastoor in midden-Limburg. Gelukkig blijft hij wel artikelen leveren voor ons bulletin en meewerken aan een boek over de St. Stephanuskerk (dat begin 2022 bij gelegenheid van ons veertigjarig jubileum verschijnt). Jo treedt definitief terug op 1 juli 2021, nadat hij Karien Goessens en ons nieuwe lid Rein Borggreve uit Hulsberg heeft kunnen inwerken; zij nemen dan zijn werkzaamheden voor het bulletin van hem over. Dubbele pech dat de ALV voor 2020 is geschrapt: we missen nu de lezing 'De Slag om Aken' van Luc Wolters die aan de ALV was gekoppeld. Mogelijk iets voor de ALV van 2021. Op zaterdag 15 februari konden we gelukkig nog 'normaal' het poëzieproject afronden met een druk bezochte **poëziemiddag in De Naamse Steen in Laar**. Professionele, semiprofessionele en amateur-dichters brachten hun geliefde gedicht voor het voetlicht. Een prima verzorgde middag die zeker om herhaling vraagt. Het onderhoud van de 38 (!) poëziepalen is vanaf nu de belangrijkste taak van de poëziecommissie. De **dodenherdenking** was erg sober dit jaar. De koning hield een indrukwekkende toespraak op een verlaten Dam en in ons dorp blies Claire Beurskens de taptoe, de vlaggen gingen halfstok en de namen van de tijdens WOII op het grondgebied van ons dorp gesneuvelden

Wijnandsrade

werden voorgelezen. We legden een krans namens De Vrienden van Wijnandsrade en dat was in een notendop de dodenherdenking van 2020. Voor het eerst in 147 jaar ging de **bedevaart naar Sittard** dit jaar niet door. Dit jaar had die op 3 mei moeten plaatsvinden. Wel – zij het verplaatst – wandelden 16 sportievelingen op woensdag 2 september de traditionele **Isidorus-Gerardusroute** van Swier naar Wittem. Een activiteit die al een aantal jaren op de rol staat wordt nu eindelijk aangepakt. Onder leiding van Hubert Gerards en Ria Marell wordt **de trap naar de Lourdesgrot op de motte** bij het kasteel gerenoveerd. Op 21 februari kwam de Monumentenwacht een kijkje nemen en na een eerste overleg is onlangs besloten dat in het voorjaar van 2021 deze trap onder handen genomen gaat worden. De Stichting tot Behoud van het Kasteel financiert een en ander, wij als vereniging leveren de mankracht.

De dodenherdenking 2020 (Foto: Kirsti Heijnen).

Het gemeenschapshuis hield de deuren maandenlang gesloten en pas eind augustus heropende men die weer. De vergadering van het DB van 20 april en die van het AB van 11 mei kwamen hierdoor te vervallen. De vergadering van het DB van 16 juni kon gelukkig wel doorgang vinden. In juni verscheen **bulletin 65**. Hoofdredacteur Wiel Oehlen heeft weer de nodige uurtjes werk gestoken in dat nummer 65 en in editie 66, die u op het ogenblik bent aan het lezen. Het **kerkhof** rond de kerk baart ons zorgen. Graven worden geruimd en bomen worden gekapt en struiken geroid. Mede op initiatief van Pierre Snijders uit het verre Beegden hebben we besloten weer eens contact op te nemen met het kerkbestuur. Mogelijk gaan we bij de viering van ons jubileum eind 2021/begin 2022, als geschenk aan de hele dorpsgemeenschap, een aantal graven adopteren, het kerkhof laten verfraaien en zo er voor zorgen dat het oude

kerkhof rond onze kerk er iets florissanter uit gaan zien. Gesprekken hierover lopen. Het **kruis tegenover het kasteel** is door Theo van Oppen onder handen genomen en het staat nu weer in volle pracht prachtig te zijn bij de opgang van de Allee. **Zaken die in het vat zitten en hopelijk niet verzuren:** Louis Cordewener en Jack Jetten hebben toegezegd een kalender te gaan ontwerpen waarop alle activiteiten van alle verenigingen in Wijnandsrade vermeld worden. Er zijn twee schilderijen van de laatste van Bongards beschikbaar die we zouden kunnen laten fotograferen door een professional. Deze foto's zouden we vervolgens kunnen laten afdrukken op canvas, waarna ophangen in een ruimte van het kasteel. Subsidie via 'Burgerinitiatieven' bij de gemeente is misschien wel mogelijk. Van de laatste burgemeester Opfergelt bestaan ook twee schilderijen die moeten worden gerestaureerd. Een mooie taak voor onze vereniging?

Rinus van den Nieuwenhof, secretaris

KRUTZEN
I N S T A L L A T I E

SANITAIR | WATER | GAS
CENTRALE VERWARMING

Stephanusstraat 21
6363 BM Wijnandsrade
T: 06-5475 1988

E. Marell Verhuur

Evenementen-materialen

Terstraten 9, 6361 GJ Nuth Tel. 045 - 577 85 02

'Isidorus-Gerardus' wandeling 2020

Sinds het jaar 2001 wordt jaarlijks vanuit Swier een wandeling georganiseerd van de kapel van de Heilige Isidorus naar de kerk van 'zijn collega' de heilige Gerardus in Wittem. Die wandeling vindt traditiegetrouw plaats op de eerste woensdag van de maand juni. Corona dreigde daar dit jaar een stokje voor te steken, maar als organisator heeft de heemkundevereniging zich daardoor niet laten ontmoedigen en de voettocht verplaatst naar begin september.

Op woensdag 2 september hebben zestien sportievelingen, onder ideale weersomstandigheden, genoten van deze prachtige natuurwandeling van om en nabij zestien kilometer. Voor volgend jaar staat deze voettocht weer traditioneel genoteerd op de eerste woensdag van de maand juni (ergo: 2 juni 2021).

'Es God en Corona bleeft!'

De redactie

(foto: Ans Wouters).

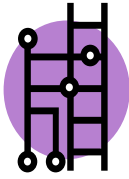
Van links naar rechts: Henry Raymakers, P. Koonen, Bep L'Ortye, Jeu Ritzen, Carry Portz, Ankie Portz, Jo Luijten, Tjeu Kneepkens, Peter Soons, Rob Muys, Ans Wouters, Marie-Louise Coeymans-Roebroeks, Elly Schlosser, Ellen van de Boorn, Louis Cordewener, Jos Koeckhoven (foto Rineke Marell).

Live your own style!

KAPSALON LA VIE PETIT

OPFERGELTSTRAAT 14 · 6363 BW WIJNANDSRADE · T. 045 577 88 80

WWW.LAVIEPETIT.NL

Schildersbedrijf Vankan

Platsmolenweg 44
6361 EM Nuth
tel.06-51991868
fax 045-8501162
E-mail: schildersbedrijfvankan@gmail.com

De Naamse Steen
schaftlokaal en b&b

Per & Brenda Peters

Laar 16
63830T Wijnandsrade
0031 46 5112440
info@denaamsesteen.nl
www.denaamsesteen.nl

Dagbesteding
Educatie
Veehouderij
Terras / Winkel

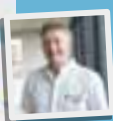
Roebroek Hoeve

Zorgboerderij
A Gen Ling

Opvangplek
ZOMER en WINTER
Ma. t/m vr. 10.00-17.00 uur
Zaterdag SELOVEN
nao groepjes afbreuk

10 jaar Kliniek Mosaderma

We bedanken onze patiënten en verwijzers voor hun vertrouwen.

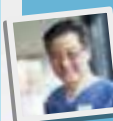
Dr. P. Mulkens
Dermatoloog/
directeur

Spataders, huidziekten,
allergieën, huidkanker

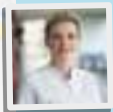
Drs. I. Lutgens
KNO-arts

Keel-, neus- en
ooraandoeningen,
chronische neus-
verstoppingsklachten,
allergieën,
gehoorproblemen

Dr. S. Husada
Anesthesist/
pijnbestrijder

Acute of chronische
pijnklachten,
gordelroos, zenuwpijn

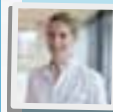
Drs. A. Michels
Plastisch chirurg

Ooglidcorrecties,
botox en fillers, carpaal
tunnelsyndroom,
triggerfinger, ziekte
van Dupuytren

T. Offermans MSc
Arts

Huidziekten, allergieën,
huidkanker

Drs. G. Sellenraad
Chirurg

Aambeien, anale fistels,
kleine chirurgische
ingrepen

Dr. B. Disselhoff
Chirurg,
vaatchirurgie

Spataders

J. Jacobs MSc
Physician assistant

Huidziekten, allergieën,
huidkanker

Dr. C. Wilhelm
Anesthesist/
pijnbestrijder

Acute of chronische
pijnklachten,
gordelroos, zenuwpijn

S. Willems BSc
Physician assistant i/o

Huidziekten, allergieën,
huidkanker

Drs. I. Meijerink
Kliniekmanager

" Met een enthousiast
en gedreven team zijn
we gegroeid tot een
kliniek waar kwaliteit
en aandacht voor de
patiënt vooropstaan."

**S. Thijssen, M. Meuwissen,
B. Roex, N. Laliou**

Huidverbetering, acne, ontharing, couperose

SCHUUREIKENWEG 60 HOENSBROEK
T. 045 – 208 08 87 | WWW.MOSADERMA.NL

Swierse herinneringen

'Wiel, ich hub vannacht gedruimd. En daonao hub ich neet miè kinne sjlaope!'

'Enne?'

Hub Ritzen zaliger, de voorzitter van de buurtvereniging van Swier, was achterom binnengekomen. Zoals gebruikelijk. Maar deze keer zonder te kloppen. Met een blos op de wangen hield hij zijn overjas aan en zijn petje op, toen ik hem een stoel aanbood en een kopje koffie inschonk.

'Enne?'

'V'r gont ein kapel boewe! Ich zoog 't in dae druim hieëlemaol veur mich. Pesjtoeër van der Zee houw geliek. Alle dörper hie in de buurt hubbe ein kapel. Genesisje, Geweusterao, Hillebrook, Rao, de Vink. Allein vier neet!'

'Pater van der Zee?'

'Jao. Doe wits toch nog waal. In 't verhaol dat hae veur os hat gesjreve in 't jubileumboek van de buurtvereniging'. Hub toverde het boek²⁷ vanonder zijn jas tevoorschijn, sloeg het open op bladzijde 12, die hij met een geeltje had gemarkeerd, en begon plechtig voor te lezen: ..... *'Bovendien was Swier – zo'n zestig jaar geleden – groter dan Wijnandsrade, en dus ook invloedrijker. Boeren beschikten hier over grazige weiden en goede landbouwgrond waarop – nog altijd – welig, sappig veldgewas kostelijk groeit en bloeit. De bewoners van weleer moeten hard werkende mensen zijn geweest, die met weinig tevreden waren en in alle wederwaardigheden op God en Moeder Maria bleven vertrouwen. Een devotiekapel, zoals op de Vink en in Hellebrook, is hier (nog) niet gebouwd; toch is het niet onmogelijk dat ook Swier eenmaal een klein oord van rust en bezinning krijgt; het wachten is op een initiatiefnemer'.....* Hub sloeg het boek dicht en sloot enthousiast af met 'V'r gont ein kapel boewe! Doe deis toch waal mit, hè?' keek hij mij vrugend aan.

'Jao meh, ich kin toch nieks', sputterde ik nog tegen.

'Jao meh, d'r mot toch inne sjriewe.

Nu ben ik iemand die moeilijk 'nee' kan zeggen en zeker niet tegen een man als Hub Ritzen. Dus zo rolde ik het kapellencomité (in oprichting) binnen, dat een paar weken later voor de eerste keer bij elkaar kwam. Hub Ritzen had in de tussentijd niet stil gezeten en was bij zo'n beetje half Swier en bij menig huis in Wijnandsrade (zonder te kloppen achterom)

---

²⁷ 'Swier, zoals het was, is en mag blijven', een boek dat in 1996 is uitgegeven bij gelegenheid van het zilveren jubileum van de plaatselijke buurtvereniging.

naar binnen gelopen en eigenlijk iedereen had gelijk 'ja' geantwoord op zijn vraag 'Doe deis toch waal mit, hè'?

Pater Jan van der Zee bij gelegenheid van de eerste steenlegging van de Isidoruskapel (foto: Jan Jansen).

En zo kwam van het een het ander. En ook al werd er in het begin – ook in eigen kring – best nog wat lacherig over gedaan, binnen de kortste keren was heel Swier om en dolenthousiast over háár kapel. Er werd een organisatiecomité opgericht, mijnheer pastoor (pater Piet Souren zaliger) en zijn voorganger (pater Jan van der Zee zaliger) werden geïnformeerd, er gingen brieven uit naar het Kerkbestuur, de Heemkundevereniging, de Gemeente Nuth, het Dekenaat Schinnen en het Bisdom Roermond, er werden werkbezoeken afgelegd naar naburige kapellen, er werd een sponsoractie (met een overweldigende respons) op poten gezet, noem maar op. En voor wij het goed en wel wisten, kregen wij de goedkeuring van de gemeente, kon het echte werk beginnen en legden Hub Ritzen, pastoor Souren en oud-pastoor van der Zee de eerste steen.

Het uitzoeken van de naamgever van de kapel – de Heilige Isidorus – is nog een hele klus geweest. Want iedereen vond dat het niet 'alweer een Mariakapel' zou moeten worden, maar bij voorkeur een kapel die zou worden opgedragen aan een Heilige die iets van doen had met het boerenleven. Want Swier is toch van oudsher een agrarisch gehucht. Maar niemand kon op de naam komen van een mogelijke patroonheilige van de landbouw. Met dank aan Maria Paulissen, van de naast de kapel gelegen boerderij, het Bisdom Roermond en de LLTB kwamen wij uiteindelijk op de naam van en aan nadere achtergrondinformatie over het leven en de legende van de Heilige Isidorus, afkomstig uit het verre Spanje.

Wat ons bij wijze van spreken minder moeite heeft gekost, was het maken van en het daarna invulling geven aan de principe-afspraken dat het een kapel zou worden vóór maar ook zoveel mogelijk dóór de mensen van

Swier': het activiteitencomité, de sponsorcommissie, (onder de enthousiaste aanvoering van Math Marell en Hub Ritzen), de architect, de kunstschilder, de grondwerkers, de landmeter, bijna alle metselaars, de stukadoor, de timmermannen, de schilder, de elektricien, de loodgieter, de 'catering' en (vrijwel) alle andere medewerkers aan de realisatie van de kapel. Zij woonden allemaal in of kwamen uit Swier. En zij werkten allemaal even hard en enthousiast mee. En met het vorderen van de werkzaamheden aan 'het kleine oord van rust en bezinning' groeide de publieke belangstelling. Steeds meer wandelaars en fietsers uit het dorp en uit de naburige gehuchten vonden hun weg naar de kapel en volgden de vorderingen op de voet.

Hub Ritzen (foto: Wiel Oehlen).

En als alle drukte voorbij was, bleef de harde kern 's avonds laat na gedane arbeid nog graag even plakken. Onder het genot van een pilsje uit de tap van de buurman (én de 'huisschilder' van de kapel) Guus Driessen zaliger werd dan nagepraat, de wereld- en dorpspolitiek besproken en schalden er talloze donderende lachsalvo's over de velden na elke mop die er ter plekke werd getapt. Onder aanvoering van Jan Extra zaliger (een van de kartrekkers van dit project en de vader van architect Gerard Extra), passeerden er vele, vele sterke verhalen en ijzersterke moppen de revue. Niet altijd even braaf, maar de bisschop had de kapel toen nog niet ingezegend, dus het zij ons vergeven.

Het lijkt allemaal gisteren te zijn gebeurd, maar het is intussen alweer twintig jaar geleden dat Monseigneur Frans Wiertz de Isidoruskapel op zondag 15 oktober 2000 inzegende. En dat de vrome wens van pater Jan van der Zee, die de droom werd van Hub Ritzen en niet veel later van heel Swier, is uitgekomen.

Wiel Oehlen

Uitslag van de opstelwedstrijd om de pater Jan van der Zee Trofee 2020

Tradities zijn er om te koesteren, zeker in deze bizarre tijden waarin veel afgelast wordt. We zijn er als vereniging dan ook trots op dat de opstelwedstrijd dit jaar toch doorgang kon vinden. Wel met enige aanpassingen, zoals deze tijd van ons vraagt.

Normaal gesproken verzorgt de vereniging altijd een les aan groep 8 waarin meteen de opdracht wordt uitgelegd. Op het moment van het verstrekken van de opdracht was net de gehele 'Corona-lockdown' in Nederland gestart. Dit betekende dat de uitleg van de opdracht digitaal naar de leerlingen werd gestuurd. De opdracht luidde; bedenk een verhaal over de ouders van de zwarte ridder uit Wijnandsrade. De leerlingen hadden zich goed verdiept in de tijd waarin het verhaal zich moest afspelen. De winnaar van dit jaar is: **Lise Smink**. Zij kreeg van de jury maar liefst een 8,7. Het laagste cijfer was overigens een 6,8. Waarmee meteen duidelijk is, dat het niveau dit jaar (weer) hoog was. Ook de prijsuitreiking vroeg dit jaar wat creativiteit. De scholen waren inmiddels open, maar alleen voor leerlingen en medewerkers. Aan het poortje bij de school heeft de prijsuitreiking gelukkig toch plaats kunnen vinden.

De ludieke prijsuitreiking van de Pater van der Zee trofee 2020
aan (ridder) Lise Smink (foto: Kirsti Heijnen).

Aan alle kinderen van groep 8 wil ik graag mijn dank voor jullie bijdrage uitspreken. Inmiddels zijn jullie gestart op het middelbaar onderwijs en wens ik jullie veel succes.

Vertrekkend jurylid: Jack Jetten

De opstelwedstrijd kan natuurlijk niet zonder een professionele jury. Jack Jetten heeft, na vanaf het begin deelgenomen te hebben, te kennen gegeven dat dit zijn laatste jaar is als jurylid. In de loop der jaren heeft hij de meeste onderwerpen bedacht voor deze wedstrijd. Ook hielp hij graag mee bij het begeleiden van de bezoeken voorafgaande aan de opdracht. Jack kon dan zelf spontaan het woord nemen en de kinderen warm maken voor het onderwerp.

Maar het mooiste verhaal is toch dat, waarbij hij jaren geleden reisleader was van de legendarische prijsuitreiking bij burgemeester Binderhagel thuis. Jack zou de weg wijzen naar de woning van onze toenmalige burgervader in een van de buitenwijken van Tilburg. Hij was de enige die op deze dag (veel en veel) te laat aankwam, omdat hij zelf de weg niet kon vinden. Burgemeester Binderhagel stelde aan de kinderen voor om een passende straf te bedenken. Een paar kinderen riepen enthousiast: 'Aan het kruis met hem!' Waarop de burgemeester spontaan een indrukwekkende les gaf over schuld, straf en strafmaat en over recht en rechtvaardigheid, waarbij de aanwezige kinderen én volwassenen aan zijn lippen hingen.

Jack, wij zullen je inbreng en jurering missen. Hartstikke bedankt voor je inspirerende bijdrage!

Namens de jury: Nicolle Driessen

De jury van de Pater van der Zee Trofee 2020 bestond uit: Wilfried Dabekaussen, John Bruls, Nicolle Driessen, Jack Jetten, Riek Meijers, Karien Schrijen en Esther Steins.

Uiteraard volgt hierna het winnende opstel van Lise Smink:

De zwarte ridder

Op een dag was Lise aan het dromen dat ze een prinses was en haar geliefde Thomas was prins. Ze woonden samen op het kasteel in Wijnandsrade. Lise ontdekte een geheime ruimte onder de poort bij het kasteel. Daar bevond zich een kamer met een machine: de teletijdmachine. Ze was aan het klungelen aan de machine en opeens: KNAL!! Er ontstond heel veel rook.

Toen de rook was opgetrokken, stond plots iemand voor Lise's neus: het was de zwarte ridder! Hij was duidelijk helemaal van slag.

Lise zei tegen hem: 'Hallo, u bent dezelfde persoon als het standbeeld daar ginds.... Hallo meneer? Weet u wel wie u bent?' het bleef maar stil. Uiteindelijk zij hij: 'Ik weet alleen dat ik Willem Von Dem Bongart heet.' 'Oké, zal ik dan maar uw geschiedenis vertellen?' zei Lise. Lise begon te vertellen: 'U bent Willem Von Dem Bongart en u was een hele dappere ridder. U groeide op in dit kasteel, samen met uw ouders en droomde ervan om ridder te worden. U groeide hier gelukkig op. In uw jeugd namen uw ouders u mee naar een opleiding om ridder te worden. Toen u 36 jaar werd, wilde u naar Duitsland om mee te doen aan een groot riddergevecht. Maar vader en moeder wilden niet dat u ging vechten, ze vonden dat u hen moest beschermen en ook goed oppassen op het kasteel, het dorp en de kerk. Het was namelijk oorlogstijd! Tóch ging u uiteindelijk naar Duitsland, ook al mocht dat niet. Van uw eigen geld liet u goede harnassen maken voor de soldaten die meekwamen, want u was al heel rijk op uw 36e en kolonel van de soldaten. Die nam u midden in de nacht mee om naar Duitsland te gaan. Onderweg moesten jullie wel enkele sluiproutes nemen om zelf niet gevangen te raken. Eenmaal in Duitsland aangekomen, begon het gevecht. De een na de andere soldaat stierf of raakte gewond, maar hetzelfde gebeurde ook bij de tegenstanders. U als kolonel bleef uiteindelijk over met de Duitse kolonel. Helaas verloor u als dappere ridder het gevecht en sneuvelde op 17 september 1631. Vader en moeder waren heel verdrietig. Ze lieten een mooi monument maken van een zwarte steen in de kerk. En op de binnenplaats van het kasteel staat nu een standbeeld van u als dappere ridder.'

'Dit was het verhaal over uw geschiedenis,' Zei Lise.

De zwarte ridder wist niet of hij het wel moest geloven. Ineens zag Lise een tijd aftellen; '10, 9, 8, 7..... Oh-oh ik denk dat dit de tijd van de teletijdmachine is. Ik denk dat u dadelijk terug mo....' Lise kon haar zin nog niet afmaken en: POEF! De zwarte ridder was weer weg. Jammer! Ze had nog graag een frietje met hem gegeten bij de frituur aan de overkant.

Op precies dat moment werd Lise wakker uit haar droom. Ze zei tegen zichzelf: 'Was het nou een droom? Of is het nou echt gebeurd?' Die middag ging Lise naar de binnenplaats van het kasteel en ze zag daar inderdaad het standbeeld staan van de zwarte ridder. Ze ging ook kijken onder de poort en daar zag ze ook een ruimte.....

Lise Smink

Voor u gelezen

Vrije Rijksheerlijkheden in Limburg, onbekend maar toch bemind

Simplificatie

Het grote bezwaar van het gebruik van de term 'Vrije Rijksheerlijkheden' is de simplificatie. De interessante staatsrechtelijke geschiedenis van deze gebiedjes wordt platgeslagen. Er wordt een standaard sjabloon van toepassing verklaard. Het geloof in het 'alleen met het Duitse Rijk en den Duitschen Keizer in betrekking staan' leidt ertoe dat er weinig aandacht is voor relaties met belangrijke landsheren, of voor de werkelijke relatie met het Rijk.

Een voorbeeld is Wijnandsrade, zelfs in de inventaris in het RHC betiteld als 'vrije Rijksheerlijkheid', maar Wijnandsrade had geen relatie met het Rijk. Rechtsgang op de hoogste rechtbanken van het Rijk is niet bekend, er is nooit een rekest bij de keizer ingediend. Wijnandsrade was geen lid van de Nederrijns-Westfaalse Kreis en geen rijksstand. Wijnandsrade had wel een duidelijke relatie met het Land van Valkenburg, en betaalde vanaf het midden van de zestiende eeuw mee in de bede en de overige lasten. Wijnandsrade was dus noch 'vrij' noch 'rijks'.

De concrete geschiedenis van dergelijke heerlijkheden is in feite te weinig bekend en onvoldoende onderzocht, zodat het etiket er gemakkelijk opgeplakt kan worden, en daarna een eigen leven gaat leiden.....

Uit: de Maasgouw, tijdschrift voor Limburgse geschiedenis en archeologie, jaargang 139/2020/3

Natuurlijk gezond

Swierderkerkweg 6 • Wijnandsrade
www.menvita.nl • 06-52658547

Een korte kennismaking

Angelique Manders-Muijtjens wil u graag op deze wijze laten kennismaken met haar praktijk Menvita (mens en leven) die sinds februari 2019 gevestigd is aan de Swierderkerkweg in Wijnandsrade. Haar doel is mensen te helpen die op de een of andere manier vast zijn gelopen in een deel van hun leven of in hun gezondheid.

De reguliere zorg houdt zich specifiek bezig met de technische en biologische kanten van het lichaam. Als therapeut heeft zij daarentegen gekozen voor individuele aanvullende zorg om zo, vanuit een andere invalshoek, mensen te helpen om het vertrouwen in zichzelf terug te vinden, anders met stress om te gaan en/of hun genezingsproces te ondersteunen. Zij gelooft in het zelf genezend vermogen van het lichaam. Haar behandelingen zijn voor zowel volwassenen als kinderen toegankelijk. Indien aanvullend verzekerd worden de behandelingen deels vergoed via de aanvullende zorgverzekering. Heeft u interesse dan kunt u geheel vrijblijvend een afspraak maken voor een kennismakingsgesprek.

KEMBIT
innovation & intelligence

**vooruitlopen
op verandering**

De gemeente Wijnandsrade in de vijftiger jaren van de vorige eeuw

Inleiding

Mijn zwager Léon Bogman stierf op 19 maart 2020 op 92-jarige leeftijd. Hij was van 1947 tot 1962 werkzaam op de gemeentesecretarie van Wijnandsrade, vanaf 1953 als gemeentesecretaris tevens ontvanger. Dat vormde de aanleiding voor dit artikel: een terugblik op de gemeente Wijnandsrade in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Dat kon ik doen aan de hand van de aantekeningen en archiefstukken van mijn vader Joseph Snijders, die in die jaren wethouder waarna burgemeester van Wijnandsrade was. Léon Bogman werd in 1962 burgemeester en gemeentesecretaris van Slenaken en in 1969 tevens van Noorbeek tot aan de gemeentelijke herindeling van Zuid-Limburg op 1 januari 1982.

Léon Bogman en met wie hij zoal samenwerkte

Frans Léon Hubert Bogman werd geboren op 11 juli 1927 in Schimmert als zoon van Jan Hubert Bogman (1886-1947) en Maria Barbara Colletta Heijnen (1889-1945). Hij was de zesde van zeven kinderen: vier dochters en drie zonen. Zijn vader was burgemeester van Schimmert van 1923 tot 1947. Aan het einde van de oorlog (1944) heeft het gezin Bogman enkele maanden her en der ondergedoken gezeten op de vlucht voor het Duitse regime. Léon kwam terecht bij een slagersfamilie in Heerlen. Na zijn studie begon hij als volontair (onbezoldigd ambtenaar/stagiair) zijn ambtelijke loopbaan op de secretarie van Schimmert.

Eind 1947 'verhuisde' hij naar de secretarie van de gemeente Wijnandsrade, waar burgemeester J.G.A. (Godfried) Opfergelt regelmatig op rijlaarzen binnen liep om met zijn gemeentesecretaris/ontvanger E.H.L. (Emile) L'Ortye de ontwikkelingen door te spreken en stukken te ondertekenen. Emile L'Ortije was oom van Léon via zijn moeder. De secretarie was in die tijd gevestigd in de voormalige dorpsschool en bestond uit een administratieve ruimte, een burgemeesterskamer(tje), een kluis en de raadszaal. Er was bovendien een politiepост en later een bibliotheekje aanwezig. Aan de voorkant van dit pand lag de woning van het schoolhoofd, H. A. (Hendrik) Baggen. In 1930 werd er een nieuwe katholieke school gebouwd aan de Panhuysvijver.

Eind jaren veertig werd het gemeentebestuur gevormd door Godfried Opfergelt (burgemeester), Joseph Snijders (locoburgemeester en wethouder), Math Neven (wethouder), Emile L'Ortye (secretaris) alsmede Hub Habets, Jos. Houben, Hendrik Kortis, Josef Luijten en J. Vaessen

(raadsleden). De veldwachter W.J. (Jozef) Steins werd na 1943 gemeentebode en deurwaarder voor plaatselijke belastingen (tot 1956), Willem Meessen was kantonnier (1944-1961), Anna Austen-Lennerts was poetsvrouw en dr. J.H. Starmans uit Nuth was de gemeentelijke arts (1925-1958), Joannes Hubertus Deckers was de pastoor en vanaf 1942 was Jacobus Vankan hoofd der school.

Léon Bogman woonde in een pension aan de Valkenburgerweg in Nuth. Tegelijkertijd volgde hij aanvullende studies voor gemeentelijk ambtenaar. Op 30 augustus 1950 werd hij benoemd tot onbezoldigd ambtenaar van de burgerlijke stand, op 31 juli 1953 bezoldigd. Emile L'Ortye ging per 1 juli 1953 met pensioen als secretaris, ontvanger en ambtenaar van de burgerlijke stand. Bogman werd benoemd tot waarnemend secretaris. Opfergelt nam afscheid op 15 september, na eerst de per 1 september nieuw samengestelde raad geïnstalleerd te hebben met als wethouders J. Sniijders en J. Theunissen en als leden M. Akkermans, H. Habets, J. Houben, J. Luijten en J. Vaessen.

Loco-burgemeester Constant Joseph Marie (Joseph) Sniijders werd per 16 november benoemd tot de opvolger van Opfergelt (tot eind 1965). Op 14 december nam Jos Houben afscheid en werden Hub Eurlings en J.M. Steins als nieuwe raadsleden geïnstalleerd. Tegelijkertijd werd Léon Bogman benoemd tot gemeentesecretaris, tevens gemeenteontvanger. Op 1 februari 1958 volgde zijn benoeming tot secretaris-penningmeester van het Burgerlijk Armbestuur. Hij bleef tot medio 1962 gemeentesecretaris in Wijnandsrade, waarna hij per juni werd benoemd tot burgemeester, tevens gemeentesecretaris van Slenaken. In september trouwde hij met de dochter van de burgemeester, mijn zus Tonny Sniijders (van de Brommelerhof), lerares aan de huishoudschool in Nederweert. In 1969 werd hij tevens benoemd tot burgemeester-secretaris van de naastgelegen gemeente Noorbeek. Deze gecombineerde functies bekleedde hij tot aan de gemeentelijke herindeling in Zuid-Limburg van 1 januari 1982.

Aansluitend vervulde hij op vrijwillige basis nog een aantal bestuurlijke functies. Hij verhuisde naderhand van Slenaken naar Maastricht, waar hij op 19 maart jl. op gezegende leeftijd te midden van Tonny en (klein)kinderen vredig is ingeslapen.

De gemeente Wijnandsrade van jaar tot jaar

Puttend uit archief-kopieën van Pa Sniijders en uit excerpten van de raadsnotulen, door Léon Bogman (handgeschreven in de jaren 1950-1962), kan ik de volgende ontwikkelingen in Wijnandsrade chronologisch beschrijven.

Maar eerst twee overzichten:

1 Inwonertal gemeente

In 1900 telde de gemeente 536 inwoners, In 1940 waren dat er 830, in 1952 > 900 (waarvan 57 mijnwerkers), in 1960 > 922, in 1963 > 1039, in 1970 > 1358 en bij de herindeling in januari 1982 > 1756. De oorzaak van deze groei wordt in het vervolg duidelijk. De 1000ste inwoner werd op 19 september 1962 geboren bij de familie A. Erens-Hendriks uit Swier. Nog wat opmerkelijks: de eerste inwonertelling van Wijnandsrade kwam uit het doopregister van 1669. Toen telde de parochie 360 inwoners. In 1813 telde de pastoor 447 inwoners: 235 volwassenen, 132 kinderen plus 80 domestieken (op de hoeven); verdeeld – dat is opmerkelijk – over Wijnandsrade > 119, Vink/Blauwe Steen > 91 en Swier (inclusief de Velde, Bongart, Brommelen en Laar) > 237 inwoners.

In 1947, 1960 en 1971 werden volkstellingen gehouden. De cijfers per 31 mei 1960 laten zien, dat van de 939 inwoners er 488 man en 451 vrouw waren en de verdere splitsing geeft het volgende beeld: 0/19 jaar >198+183, 20/39 jaar >160+145, 40/64 jaar > 94+96 en 65plus > 36+27. In het dorp Wijnandsrade woonden toen 400 mensen, in Swier 282 en verspreid 258 inwoners. Er waren 31 bedrijfshoofden in de landbouw met 4 agrarische arbeiders. De gemeente was 782 ha groot, waarvan 14 ha bebouwd, 30 ha wegen (totaal 20.537m² incl. veldwegen) en 707 ha cultuurgrond.

(Afbeelding: J. Jansen).

2 Jaarrekening van de gemeente

Dienst	1948	1954	1958
Gewone dienst -in	56.288	103.316	211.913
- uit	55.541	100.330	212.831
Kapitaal dienst - in	26.230	259.436	757.311
- uit	31.745	297.631	847.286
Burgerlijk - in	3.586	4.417	2.887
armbestuur - uit	3.618	4.289	2.887
Lager onderwijs			(1959)
- uit	1.658	2.931	4.080
- per leerling	20	28	40
Woningbouw	(1950)	(1955)	50.000
	30.000	50.000	
Subsidie Rijk per Inwoner		30	45,50

Dan de ontwikkelingen van jaar tot jaar:

1950

Aanleg eerste stukje riolering in dorp, die uitmondde in de beek bij smederij Van Oppen. Vernietiging raadsbesluiten tot investeringen in de uitbreiding van wegen, het elektriciteitsnet en de waterleiding door Gedeputeerde Staten vanwege onvoldoende middelen en geen subsidie van het Rijk. De raadsleden kregen de raadstukken niet thuis, die lagen ter inzage en zouden overgetypt moeten worden. De kantonnier was ziek en er was geen vervanger. De wegen in het buitengebied waren in slechte staat. Léon Bogman werd benoemd tot onbezoldigd ambtenaar van de burgerlijke stand. Er werd een principebesluit genomen tot aansluiting van Vink en Blauwe Steen op het elektriciteitsnet. Een geldlening (van 20.000 gulden voor 30 jaar) ten behoeve van het herstel van wegen vanwege oorlogsschade, het herstel van het monumentale kasteel en verdere aanleg van rioleringen.

De benoeming van pastoor A. Körner in het Burgerlijk Armbestuur als opvolger van pastoor J. Deckers. Een geldlening (50 jaar annuïteit à 67.802) voor de bouw van 6 woningwetwoningen. Aanhoudende sneeuwval met moeilijke gladheidsbestrijding, de boeren moesten meer strooien. Het voorstel van GS tot samenvoeging met de gemeente Nuth leidde tot uitvoerige discussie; aanleiding vormden het gemis aan

financiën en de binnenkort vrijkomende vacatures van burgemeester en secretaris; bij stemming bleken 2 leden vóór samenvoeging en 5 tegen. Even terzijde: er werden door GS van Limburg diverse voorstellen tot samenvoeging van de gemeente Wijnandsrade met andere gemeenten gedaan:

- In 1921 werd een fusie voorgesteld tussen Hoensbroek, Nuth en Wijnandsrade, dat was onder burgemeester Th. Opfergelt. Door iedereen afgewezen.
- In 1940 stelden GS een samenvoeging voor van de gemeenten Klimmen, Hulsberg en Wijnandsrade, dat was onder burgemeester G. Opfergelt. De Raad was tegen, maar mocht fusie noodzakelijk zijn dan liever met Nuth.
- In 1950 (raadsvergadering 19 augustus) stelde GS een fusie voor tussen Nuth en Wijnandsrade, onder burgemeester J. Snijders. Aanleiding daartoe vormden met name twee zaken: de gemeente had te weinig financiële armslag voor de verbetering van infrastructuur en woningbouw, en binnenkort zouden de functies van burgemeester en secretaris vacant komen. In de vergadering van 28 september ontspan zich een uitvoerige discussie, waarbij diverse raadsleden een soort beleids-begrotingsdiscussie hielden met wensen als: bezuiniging op het bestuursapparaat (de gewone dienst) door samenvoeging van de functies van burgemeester en secretaris, (bij doorgaan fusie) méér uitgaven binnen de kapitaaldienst voor verbetering van wegen, aansluiting van gehuchten op elektriciteit en waterleiding en flinke uitbreiding van het bouwvolume met behoud van inwoners en schooljeugd. Zoals gezegd: twee voor en vijf tegen.
- Wel werden in die tijd enige grenscorrecties toegepast, onder meer vanwege de aanleg van de autosnelweg Geleen-Heerlen rond 1950.
- Vanaf 1967 kwamen GS en het Rijk met plannen voor een algehele herindeling van de gemeenten in Zuid-Limburg. Die zou pas plaatsvinden per 1 januari 1982. Toen werden Nuth, Hulsberg, Schimmert en Wijnandsrade samengevoegd tot nieuwe gemeente Nuth.

1951

Benoeming van J. Houben in het Burgerlijk Armbestuur als opvolger van F. Gerards uit Swier. In het Burgerlijk Armbestuur (later: Sociale Dienst) zaten vertegenwoordigers van alle kernen, plus de pastoor en een gemeentelijk secretaris-penningmeester. Bij een vacature of benoeming om de vier jaar kwam er een opvolger uit die zelfde kern. Verhoging van de wedde van het gemeentepersoneel met 10 ¼ %. Nieuwe verordeningen op rioolbelasting en straatbelasting op last van GS. Openstelling van de stortplaatsen in Swier en Wijnandsrade op één middag per week. Het genadebeeld "Sterre der Zee" uit Maastricht bezoekt de parochie van Wijnandsrade met een officiële ontvangst door gemeentebestuur, fanfare en verenigingen. Terugbetaling van de hondenbelasting voor een half jaar aan een groot gezin na het overlijden van hun hond. Aanpassing van subsidies voor organisaties binnen en buiten de gemeente. Aanpassing van de Algemene Politie Verordening (1930) ter zake van geluidsoverlast vanuit openstaande ramen. Financieringsplan voor verbetering en verbreding van de Kersboomkesweg en Allee (kiezelwegen!). Besluit tot ambtsverlenging van de secretaris tot aan het aftreden van de burgemeester per 1 september 1953.

1952

Vaststelling van diverse (subsidie)regelingen, onder andere de ziektekostenregeling voor gemeentepersoneel en toetreding tot de Volkskredietbank Heerlen, waarbij inwoners krediet kregen met 2 cent subsidie, mijnwerkers 10 cent vanuit de mijnen. Het gouden jubileum van de Staatsmijnen met een bijdrage per inwoner van 6,5 cent en per mijnwerker van 70 cent. Burgemeester Godfried Opfergelt werd gefeliciteerd met zijn benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. De financiering van de aanleg van elektriciteit op De Vink en Niethuizen moest volgens GS gehalveerd worden tot fl. 800,-; GS gingen akkoord met verbetering van de Kersboomkesweg en Allee door het aanbrengen van dubbele oppervlaktebehandeling met asfalt. Plaatsing van 2 ANWB-wegwijzers en 3 plaatsnaamborden in Swier, 2 in Brommelen en de aanschaf van 32 schoolbanken, 3 klassenbureaus en verbetering van de verlichting in 3 schoollokalen. De heren J. Moonen en H. Steins werden herkozen in het Burgerlijk Armbestuur.

1953

Steun door inwoners en gemeente aan de Watersnoodramp in Zeeland en West-Brabant. Bouw van 4 woningwetwoningen à fl. 41.200,- exclusief aansluitkosten, met een voorlopige huur à fl. 7,- per week, exclusief water

en licht. Kantonnier W. Meessen was 25 jaar in dienst en ontving een gratificatie à fl. 100,-. Herbenoeming van burgemeester Godfried Opfergelt per 1 mei 1953, later ook als waarnemer tot 15 oktober. Eervol ontslag aan E. L'Ortye als secretaris-ontvanger en ambtenaar van de burgerlijke stand per 1 juli 1953. Discussie over opvolgingen en combinatie van functies op basis van informatie door Gedeputeerde Staten. Léon Bogman werd per 1 juli benoemd tot waarnemend secretaris-ontvanger en tot bezoldigd ambtenaar van de Burgerlijke Stand. Er werd grond beschikbaar gesteld voor de bouw van het kapelletje te Aalbeek door de Jonkheid aldaar. Aansluiting bij Intergemeentelijke Kring Welstandstoezicht op bouwplannen. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1953 per 1 september werden Jos Sniijders en G. Theunissen als raadsleden en wethouders herbenoemd, alsmede J. Houben, H. Habets, J. Luyten en J. Vaessen als raadsleden en de installatie van de nieuwe raadsleden: P. Akkermans en G. Theunissen. Afscheid werd genomen van H. Kortis (25 jaar raadslid) en M. Neven. Herbenoeming van N. L'Ortye (van de Vink) tot lid van het Burgerlijk Armbestuur. Op 9 oktober werd ook afscheid genomen van burgemeester G. Opfergelt in een bijzondere raadszitting, waarbij door alle geledingen uit (buur)gemeente, geestelijkheid en verenigingen woorden van grote waardering werden uitgesproken. Hij volgde zijn vader Theodoor op, die dezelfde functie vervulde van 1905 tot 1929. Hij beleefde tijdens zijn 24-jarig dienstverband grote ontwikkelingen en ellendige tijden, zoals de crisis- en oorlogsjaren, die hij en de gemeente zonder grote kleerscheuren doorkwamen. Hij bedankte zijn medebestuurders en raadsleden voor de fijne samenwerking al die jaren en zegde toe actief te blijven voor de dorpsgemeenschap. Aanbesteding van 4 woningwetwoningen in Swier. De raadsvergadering van 4 november stond onder leiding van waarnemend burgemeester Jos Sniijders. Een nieuw transformatorhuis in Swier en aansluiting van De Velde op het elektriciteitsnet. Discussie over allerlei wenselijkheden per komend jaar, inclusief de verhoging van presentiegelden. De raadsvergadering van 11 december stond onder leiding van de nieuwe burgemeester Sniijders, die bij Koninklijk Besluit van 10 november 1953 was benoemd tot burgemeester per 16 november. De installatie was in december. Aan de orde waren : vacatures door het ontslag van J. Sniijders en J. Houben. Discussie ontstond over de procedure en volgorde van benoeming óf eerst nieuwe raadsleden óf nieuwe wethouders. De voorzitter gaf aan dat eerst raadsleden benoemd moesten worden, pas daarna verkiezing van de wethouders. Hij schorste de vergadering na het opstappen van 3 raadsleden. In de raadsvergadering van 14 december vond de beëdiging van de nieuwe raadsleden H.

Eurlings en J. Steins plaats, met dank aan J. Houben; naast G. Theunissen werd J. Vaessen gekozen tot wethouder.

De installatie van Burgemeester Snijders met rechts secretaris Bogman.

Léon Bogman werd benoemd tot gemeentesecretaris-ontvanger en Joseph Snijders tot onbezoldigd ambtenaar van de burgerlijke stand. A. Austen-Lennarts werd eervol ontslagen als poetsvrouw. Aanschaf meubilair in (oud) gemeentehuis en begrotingswijzigingen.

1954

Toekenning door GS voor de bouw van slechts 7 woningen voor komende 3 jaren. Vaststelling van 'verordening voor ophalen van as en vuilnis c.q. instelling van gemeentelijke reinigingsdienst; Dhr. Webers deed dat met paard en wagen à fl. 10,- per keer (halve dag). Verbetering van wegen: de Swienderkerkweg kreeg een asfaltaag à fl. 8000,-, evenzo het Laarderwoetpad en het voetpad bij de school. Uitbreiding van het waterleidingnet aan de Hellebroekerweg en verbetering van het elektriciteitsnet in Swier door de bouw van een transformatorhuis. GS gingen akkoord met de verhoging van het woningbouwcontingent van 7 naar 15 woningen t/m 1956. De aankoop van grond in dorp, discussie over het behoud van het dorpskarakter, wel/niet bouwen in Swier, nieuwe typen van woningwetwoningen, duplexwoningen. GS gingen akkoord met indiensttreding van een hulpkracht ter secretarie: Emile Coenen. N. L'Ortye werd in het Burgerlijk Armbestuur opgevolgd door H. Ritzen (dorp). Akkoord met het uitdiepen van vijvers en grachten in het dorp, waarbij G. Opfergelt (kasteelhoeve) en de Paters Conventuelen (kasteel) moesten meebetalen, totaal à fl. 65.550,- Toekenning van subsidies aan 10 buitengemeentelijke organisaties, afwijzing van 13 aanvragen.

15 juli 1955: Werkbezoek van gouverneur dr. Frans Houben met zijn kabinetschef

Eens in de zoveel jaar brengt de Commissaris van de Koningin een administratief bezoek aan de gemeente, dit jaar op de 15de juli. Vooraf werden de jaaroverzichten en cijfers opgestuurd. Doel van het werkbezoek was fysieke oriëntatie en het aanhoren van de belangrijkste wensen van raad, verenigingen en inwoners. Dr. Houben werd met alle egards bij de gemeentegrens ontvangen en begeleid naar het oude gemeentehuis. De burgemeester vertolkte de wensen, begon met een terugblik op wat verricht was en vatte de huidige stand van zaken samen ten aanzien van de gemeentelijke financiën, wegverbetering, bouwvolume, infrastructurele werken met inzet van werklozen en de relatie met de provincie, waterstaat en regionale voorzieningen.

De volgende wensen werden voorgelegd:

'1. De wegen in Wijnandsrade zijn her en der nog steeds slecht, mede door het oorlogsgeweld. Ook de 35.000 m2 stofvrije wegen zijn grotendeels zeer slecht en smal. Provinciale waterstaat is wel een algemeen plan aan het uitwerken, maar we hebben een extra uitkering van het gemeentefonds gevraagd. 2. Wij vragen om een verhoging van het woningbouwvolume, waardoor er meer jonge gezinnen gehuisvest kunnen worden. Als er meer kinderen komen, kan er een vierde leerkracht worden aangesteld. In de jaren rond 1945 waren er gemiddeld 147 leerlingen op de lagere school, in 1955 slechts 107. Dat heeft te maken met het geringe aantal woningen dat in de naoorlogse jaren is gebouwd. 3. In de gemeente bestaat grote behoefte aan een dorps- en jeugdhuis voor de plaatselijke verenigingen; één caféhouder heeft slechts een zaal van 75 m2 ter beschikking voor vergaderingen en gemakkelikheden. 4. Medewerking vragen wij bij de plannen voor betere gemeentevervoorzieningen, zodat hier ook het Groene Kruis (nu in Nuth) en de postcommandant fatsoenlijk gehuisvest kunnen worden. 5. Tenslotte vragen we om steun bij de hoge kosten voor ondersteuning van hulpbehoevende gezinnen en krankzinnigen, waaraan zo'n fl. 5.000,- per jaar wordt uitgegeven.'

Volgens begeleidde burgemeester en secretaris de gouverneur en zijn kabinetschef op een wandeling langs de pastorie, kerk, school, boerderij en kasteel met het seminarie van de paters Conventuelen, waarbij door betrokkenen toelichting werd gegeven.

1955

Toekenning subsidies aan verenigingen binnen de gemeente. Toetreding tot de Schooltandverzorging kring Hoensbroek à fl. 254,50 per jaar. Vaststelling van de verordening die de organisatie en het beheer regelde

Wynants, Stads

van de gemeentelijke brandweer, mede in relatie tot de Bescherming Bevolking. Aanschaf van een kleine brandspuit met een capaciteit à 600 liter per minuut. In het gemeentehuis werd de ruimte voor de rijkspolitie langer beschikbaar gesteld. Plaatsing en vervanging van straatlantaarns (in plaats van gloeilampen nu 80 watt HPL-lampen) in Dorp, Swier, Vink en Brommelen. Zes nieuwe straatnamen inclusief nieuwe huisnummers vastgesteld. Het rijksbasisbedrag per inwoner dit jaar was fl. 43,72; Op de lagere school zaten 106 leerlingen; De leerlingbijdrage door de gemeente werd fl. 28,-.

1956

De kantonier kreeg een toelage voor rijwiel- en kledingkosten, het gemeentepersoneel kreeg verhoging van de vakantie-uitkering tot 4%. Aansluiting bij de Intercommunale Ziekenfondsregeling Ambtenaren (IZA). Verhoging van de jaarwedde van wethouders en verhoging presentiegeld raadsleden tot fl. 7,50. De arrestantencel bij het gemeentehuis werd omgebouwd tot bergplaats voor materiaal van de BB. Herstel en verbreding van de Biessenbrug uit het Oorlogsschadefonds en bijdrage van het Waterschap. Dr. J. Starmans jr. uit Nuth werd benoemd tot gemeentelijk lijkschouwer. Vergunning voor een wielerronde over de Allee en Swierderkerkweg. Steun voor getroffen gezinnen van de mijnramp in Marcinelle (B.) en bijdrage richting Hongarije op persoonlijke basis. Bij de grootste mijnramp in België kwamen op 8 augustus bij een brand 262 mensen om het leven van 12 nationaliteiten; de Hongaarse Opstand in het najaar tegen het stalinistisch regime vielen er zo'n 2500 doden en 13000 gewonden te betreuren.

Verbouwing oude school tot gemeentehuis.

1957

Planning van kapitaalswerken: bouw gemeentehuis en 18 woningwetwoningen, uitbreiding riolering in het dorp en Swier, en verbetering agrarische wegen naar De Vink en Weustenrade; zowel GS, Binnenlandse Zaken als Bank Nederlandse Gemeenten legden investeringsbeperkingen op vanwege financiële draagkracht van de gemeente en krapte op de kapitaalmarkt. In het najaar gingen GS, Rijk en Bank toch akkoord met de bouw van 18 woningen. Het 'Burgerlijk Armbestuur' anno 1913 werd gewijzigd in 'Gemeentelijke Instelling voor Sociale Zorg'. Daarnaast werd een commissie tot wering van schoolverzuim' ingesteld, bestaande uit pastoor Körner, onderwijzer Piet Hock en J. Theunissen namens de gemeente. De Algemene Politie Verordening werd gewijzigd. De heer Wijnen werd rijkspolitieaanvoerder voor Wijnandsrade. Terugblik: er waren 23 woningen in aanbouw. Toen die gereed waren, bleken er in de gemeente na de oorlog 36 woningwetwoningen en 17 particuliere huizen te zijn gebouwd. Het aantal inwoners verminderde dit jaar met 11 personen tot 930; geboren 6 jongen en 6 meisjes, overleden 6 personen, gevestigd 38 en vertrokken 55 personen; gehuwd 11 koppels.

1958

Woningbouw: 3 Woningwetwoningen in Swier, 1 in het dorp en 12 in een zijstraat van de Hellebroekerweg (Stephanusstraat). Voorlopig huurbedrag voor woningwetwoning was door het Rijk op fl. 12.40 per week gesteld. Gemeentesecretaris Bogman werd gekozen tot secretaris-penningmeester van Gemeentelijke instelling voor Sociale Zorg met een jaarwedde à fl. 100,- Wegens pensionering per 1 april eervol ontslag verleend aan dr. J. Starmans als gemeentelijk geneesheer. Hij werd opgevolgd door dr. J. Starmans jr. uit Nuth.

Gemeenteraadsverkiezingen: in september worden geïnstalleerd de heren M. Akkermans, H. Eurlings, H. Habets, J. Houben, J. Luyten, J. Theunissen en J. Vaessen. De vacante wethoudersposten van Vaessen en Theunissen werden opgevuld: de vacature Vaessen door Vaessen zelf, de vacature Theunissen kreeg vier stemrondes (!) waarbij Akkermans en Houben steeds evenveel stemmen kregen. Het lot besliste uiteindelijk ten gunste van Houben. De voetbalvereniging had problemen met geschiktheid van het speelveld. De Vink had geen stortplaats voor huisvuil meer. Het Stephanuskapelletje (Sjtaeveshuuske), eigendom van de weduwe Emonds te Puth-Schinnen, werd door de gemeente opgeknapt.

In de vacature Houben van Sociale Zorg werd F. Gerards uit Swier benoemd en J. Moonen uit Dorp werd herbenoemd. De plannen voor de

Wijnandsrade

bouw van een nieuw gemeentehuis werden door GS om financiële redenen tegen gehouden; besloten werd toch tot verbouwing van de woning van het schoolhoofd en de huidige secretarie; aldus uitbreiding van ruimtebestemmingen en medefinanciering in de vorm van huur door het Groene Kruis van de consultatieruimte, het RK Kerkbestuur voor huur van de jeugdzaal, BB Kring LZZ voor plaatsing van een brandspuit plus aanhanger en RK Parochiebibliotheek voor boekuitleen. Hiermee ging GS wel akkoord. Overigens, genoemde organisaties kregen een jaarlijks subsidie van de gemeente.

1959

Een nieuw ambtenarenreglement werd vastgesteld ter vervanging van dat uit 1931. Toetreding tot de Gemeenschappelijke Brandweerregeling van de BB kring LZZ. Postduivenvereniging De Olijftak bestond 25 jaar en kreeg een wedstrijdbeker. GS gingen akkoord met 2 opslagplaatsen voor huisvuil. Emile Coenen werd ingaande augustus onbezoldigd ambtenaar van de burgerlijke stand. Dhr. J. Bemelmans kreeg vergunning voor de bouw van een winkelpand in het dorp. In Wijnandsrade, Swier en Brommelen werd nieuwe riolering aangelegd, de kosten bedroegen fl. 53.000,-. Dertien voetpaden worden geheel of gedeeltelijk onttrokken aan het openbaar verkeer in de gemeente. Het Laardervoetpad werd niet onttrokken, ondanks een verzoek van de Spoorwegen; één bezwaarschrift werd wel overgenomen. H. Ritzen werd herbenoemd tot lid gemeentelijke Instelling Sociale Zorg. Burgemeester Snijders werd herbenoemd voor 6 jaar. De wedde voor wethouders werd gesteld op fl. 500,- per jaar. De leerlingvergoeding van de lagere school werd verhoogd tot fl. 40,-. De hondenbelasting werd vastgesteld op fl. 12,50, die voor bedrijfsbewaking en landbouw op fl. 5,-. Bedragen voor rioolbelasting en gemakkelijheidsbelasting werden eveneens vastgesteld. Aan de Kersboomkesweg werd een KI-station, dat de kunstmatige inseminatie van zwartbont vee in Limburg verzorgde, gebouwd en geopend. Op de kasteelhoeve van Godfried Opfergelt werd voor het eerst in Zuid-Limburg een proefboerderij geopend, voorlopig voor een pachttermijn van 24 jaar. In 1961 werd begonnen met aanplant van 5 ha fruittuin. Dit jaar kreeg Wijnandsrade dan toch zijn nieuwe gemeentehuis met aanpalende gemeenschapsvoorzieningen. De verbouwing van de schoolhoofd woning tot gemeentehuis kostte fl. 50.000,- inclusief de aanleg er omheen. Aanvulling van de inventaris zo'n fl. 9.500,-. Uitvoering door de architecten Beckers en Okhuysen en aannemersbedrijf Ritzen uit Hulsberg. Met de verbouwing van het oud gemeentehuis tot consultatiebureau, BB ruimte, speelzaaltje jeugd en jeugdbibliotheek, incl.

inrichting, waren rond fl. 34.000,- gemeoid. Het Groene Kruis betaalde daarvan fl. 1628,56 terug voor inrichting. Op 6 december werd het nieuwe gemeentehuis annex wijk-jeugdgebouw van Wijnandsrade geopend door de Limburgse gouverneur dr. Frans Houben.

Een stukje historie van het Groene Kruis afdeling Wijnandsrade

- Op 6 december 1959 wordt het nieuwe consultatiebureau van de plaatselijke afdeling van de 'RK Vereniging Het Limburgse Groene Kruis' geopend; een groot gedeelte van de oude gemeentesecretarie uit 1874 is daarvoor verbouwd en ingericht. Bij de opening vertelt voorzitter Joseph Snijders over de geschiedenis van het Groene Kruis in Wijnandsrade.

Gouverneur Houben met burgemeester Snijders.

- De afdeling werd opgericht in 1926 onder voorzitter Jac. Vankan, tot 1945, met Elisabeth Opfergelt als secretaresse en penningmeester, tot 1949. Toen opgevolgd door M.E. Opfergelt-Savelberg en daarna door Elly Baggen. De pastoor was geestelijk adviseur. De benodigdheden van het Groene Kruis werden bewaard en uitgeleend door de familie Vankan, daarna door de familie Opfergelt.
- De afdeling telde in het begin 97 leden, in 1959 uitgegroeid tot 182 leden, inclusief 26 leden uit Weustenrade.
- Eerste wijkzuster was Zr. Gerarda van 1926 tot 1930 en van 1942 tot 1956. Tussen 1930 en 1938 waren de zusters Oblaten uit Hulsberg actief, tussen 1938 en 1942 verschillende lekenzusters. Per april 1956 werd in

Wijnandsrade

samenwerking met de afdeling Nuth Zr. Bolk als wijkverpleegster benoemd en Zr. Merx als kraamverpleegster. In de nabije toekomst worden de zorgen voor het consultatie- en kleuterbureau toevertrouwd aan de dokter en mevrouw J. Maarsingh-Schiffer die op huize Niethuizen woonden.

De gemeenteraad met burgemeester en secretaris

1960

Wijnandsrade kreeg een kleuterschool; de jeugdzal (in het oud gemeentehuis) werd daartoe verbouwd en ingericht à fl. 5700,- (verbouw) en fl. 4800,- (leermiddelen). De opening vond plaats op 1 juni. VV Wijnandia kreeg bij haar kampioenschap een stel voetbaltruitjes. De club mag van de Bond niet langer voetballen op de wei van Opfergelt en de weiden van Petit of het KI-station werden ook afgekeurd. Daarom werden gronden aan de Hellebroekerweg aangekocht ten behoeve van het eerste gemeentelijk sportterrein alsmede een straatje particuliere woningbouw. Met G. Opfergelt werd overeenstemming bereikt over de aankoop van de Panhuysvijver, de zwanenvijvers en een perceeltje grond. De Panhuysvijver werd uitgediept en heringericht waardoor de weg nabij de kerk éénrichting werd en een gedeelte bij het kosterhuis parkeerplaats, uitgevoerd in eigen beheer. Op aandringen van GS kwamen verhoging van de straat- en rioolbelasting aan de orde, nodig om de kapitaalinvesteringen te kunnen financieren. De besluiten bleken echter niet rechtsgeldig te zijn doordat enkele raadsleden zich van stemming onthielden. Secretaris Bogman hield een lezing over de gemeentelijke belastingen en daarna kwamen de voorstellen opnieuw op tafel. De

gemeente sloot zich aan bij de Reinigingsdienst Zuid-Limburg en stelde een nieuwe verordening vast. De plaatselijke particuliere ophaaldienst verdween, de aansluiting voor minimaal 200 emmers kostte jaarlijks fl. 1300,-, de aankoop van een huisvuilemmer kostte fl. 7,30 (afschrijving over 10 jaar) en het recht per huishouden kostte fl. 8,50 voor de eerste emmer en fl. 5,- voor de 2de. Dit ging in per 1961.

Hier eindigen mijn destijds opgetekende excerpten van de raadsnotulen van Wijnandsrade, die door secretaris Léon Bogman handmatig waren geschreven en die tijdens de volgende vergadering werden voorgelezen. Maar vervolgens: De geschreven terugblik van de burgemeester bij de aanvang van het nieuwe jaar gaf beknopte informatie. En daar put ik nu uit. Pas in de tweede helft van 1962, bij de aanvang van de nieuwe gemeentesecretaris (met een stencilmachine) waren getypte verslagen en raadsvoorstellen voorhanden.

Bestuur, secretaris-penningmeester en geestelijk adviseur bij de in gebruik name van het consultatiebureau van het Groene Kruis op 6 december 1959.

1961

GS gingen akkoord met ruil en aankoop van gronden in het dorp voor de aanleg van een sportterrein. De uitvoering was in 1962. De afwerking van de vijver met wegen en aanplant eromheen vorderde gestaag. Na de plechtige hoogmis van 2de paasdag 3 april kreeg de 70-jarige fanfare Sint Caecilia op het bordes van het gemeenhuis dertig nieuwe uniformen aangereikt. Daar was jarenlang voor gespaard met sponsoring en fancy-fairs en met een flinke donatie van de gemeente. De receptie in zaal L'Ortye werd gevolgd door een muzikale rondgang door het dorp en 's avonds een balavond. Met ingang van de maand september werd een vierde leerkracht aangesteld en daarvoor werd op de overdekte

speelplaats een noodlokaal gebouwd. Het inwonertal groeide tot 989 personen, 519 mannen en 470 vrouwen; geboren 17 jongens en 13 meisjes, overleden 7 plus 2.

1962: een opmerkelijk jaar

Het sportterrein, bestaande uit een voetbalveld en een oefenterrein met kleedlokaal werd geopend. De afwerking van de vijver met weg er omheen en de parkeerplaats kwamen ook klaar. Er werden 63 aren bouwgrond gekocht, 12 bouwterreinen verkocht en de Swierderkerkweg en Biessebrug werden verbreed. 10 Rustbanken werden geplaatst en met 27 lichtpunten erbij kreeg de gemeente nu in totaal 64 lantaarnpalen. Een kleine mijlpaal voor de gemeente: op 19 september werd Huubke als 1000ste inwoner geboren bij de familie Aloys Erens-Hendriks (vrachtwagenbedrijf in Swier). B&W, secretaris en pastoor Meys gingen het echtpaar feliciteren in het St. Josephziekenhuis in Heerlen en overhandigden een spaarboekje van fl. 50,-. Dit bedrag werd door de Boerenleenbank van P. Hock verdubbeld.

Op 25 mei werd in een bijzondere bijeenkomst van de raad afscheid genomen van Léon Bogman als gemeentesecretaris-ontvanger en ambtenaar van de burgerlijke stand alsmede secretaris-penningmeester van de gemeentelijke instelling voor sociale zorg. Velen zegden hem dank voor zijn inzet, burgemeester Sniijders voorop: *“Eind 1947 kwam u op de oude secretarie in onze gemeente en eind 1953 benoemde onze Raad u tot gemeentesecretaris, tevens ontvanger. In die tijd hebben we u leren kennen als een zeer correcte ambtenaar die alles tot in de puntjes verzorgd had en de grote gave bezat om met alle verschillende mensen om te kunnen gaan. Met uw nauwgezette plichtsbetrachting hebt u de achting verworven van gemeentebestuur, personeel en inwoners van Wijnandsrade. De verenigingen in Wijnandsrade konden steeds op uw volle steun rekenen. Zij zullen u missen. Ik persoonlijk ook zal u missen, alhoewel u met mijn dochter gaat trouwen. Wij feliciteren u met uw benoeming in Slenaken. Wij zijn blij vanuit hier een burgemeester in een ander gemeente te kunnen leveren”*.

E. Coenen werd benoemd tot waarnemend secretaris. Vervolgens werd in de raadsvergadering van 23 juni gestemd over de nieuwe gemeentesecretaris-ontvanger. Uit twee kandidaten werd A.J.C.M. (Fons) Teheux uit Klimmen gekozen. In de vergadering van 14 juli werd hij beëdigd. In 1966 zou hij Joseph Sniijders opvolgen als burgemeester-secretaris van Wijnandsrade tot 1972. In dezelfde vergadering werden de geloofsbrieven behandeld van de nieuwe raadsleden. Zeer opmerkelijk was dat er ditmaal in Wijnandsrade geen gemeenteraadsverkiezingen plaatsvonden, omdat er precies genoeg kandidaten waren gesteld. Deze

werden allen benoemd: H. Eurlings, H. Habets, J. Houben (wethouder), J. Luyten, J. Starmans, J. Theunissen en J. Vaessen (wethouder). Van deze vergadering was voor het eerst een getypte versie beschikbaar; de secretarie nam een stencilapparaat in gebruik. In de vergadering van 3 september werden J. Luyten en J. Vaessen gekozen tot wethouder. Op 9 september 1962 werd het gouden jubileum van de Boerenleenbank Wijnandsrade gevierd in de Stephanuskerk en in zaal L'Ortye. Medeoprichter (samen met pastoor N. Pijls) meester H. Baggen, 34 jaar kassier, kreeg uit handen van de hoofdinspecteur van de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank de zilveren legpenning uitgereikt. Van voorzitter Snijders kreeg hij een fraaie wandelstok en een doos kostelijke sigaren. De vijf medejubilarissen (40-jarig lidmaatschap) kregen eveneens een doos sigaren, waarbij kassier P. Hock vertelde over de 50 jaar van de bank. Aan het eind van het jaar was het inwonertal van de gemeente toegenomen tot 1014 personen, 536 mannen en 478 vrouwen, 25 geboorten, 8 gestorven, 9 huwelijken, 44 nieuwe inwoners en 36 vertrokken.

Foto 3

Tot slot

Dit verhaal over de ontwikkelingen van en in de gemeente Wijnandsrade in de jaren '50 van de vorige eeuw eindigt met secretaris Léon Bogman. Hij werd in de zomer van 1962 benoemd tot burgemeester in Slenaken. Op 10 september werd hij in Wijnandsrade door zijn schoonvader in de echt verbonden met Tonny Sniijders. Tijdens een hoogmis met drie heren zegende broer en kapelaan Xavier Bogman het huwelijk kerkelijk in. Het gemeentebestuur en de fanfare Berg en Dal van Slenaken gaven acte de préséance.

Pierre Sniijders (Beegden)

Met dank aan Jack Jetten en Wiel Oehlen

Foto's: uit het privé-archief van de auteur

Uit het foto-archief van Math Marell

Foto van de optocht voorafgaande aan het verbranden van de kermisman, een bijna uitgestorven traditie die nog lang in Wijnandsrade heeft plaatsgevonden. De opname stamt uit het eind van de jaren vijftig (vermoedelijk 1957 of 1958) en is genomen in 'het centrum van Swier', ter hoogte van de afslag naar de Landweg.

Sjpreuke van moeder, deil 5

In 'Bulletin Wijnandsrade 62' startten wij een reeks met Limburgse volkswijsheden, opgetekend uit de mond van de generatie van onze ouders en grootouders. Dit allemaal geïnspireerd door Tina Luijten-Daemen (de moeder van Jo Luijten), die graag uit de hoek kon komen met oorspronkelijke dialectwoorden en grappige of diepzinnige spreuken. Haar zoon Jo is op een gegeven moment 'haar gezegdes' gaan opschrijven, zodat het nageslacht er nog altijd van kan genieten. Hierna volgt weer een aantal volkswijsheden afkomstig van zijn moeder. Wij hebben daarbij zoveel mogelijk de spelling overgenomen gebaseerd op haar uitspraak, in de hoop en verwachting daarmee ook zo dicht mogelijk in de buurt te blijven van de oorspronkelijke spelling.

Kent u ook oude gezegdes (én hun uitleg)? Dan mag u die aan ons doorgeven, zodat wij ze in een volgende editie van dit bulletin kunnen opnemen. U kunt ze mailen naar jam.luijten@ziggo.nl of w.oehlen@kpnmail.nl.

Jo Luijten **Wiel Oehlen**

Achter inne ouwe sjtek is 't good sjoele.
Het is verstandig gebruik te maken van de goede raad van oudere mensen.

Dat kinste dich onger de sjoonslappe schrieve.
Dat kun je je op de buik schrijven.

'n Mooder kint baeter ach kinger verzurrege dan ach kinger 'n moeder.
Geen nadere toelichting nodig.

Wae dieke boeëne wilt aete, mot d'r mieërt neet vergaete.
Het is belangrijk je zaken tijdig geregeld te hebben.

Hae gaet te kier es inne duuvel in 'n wiewatersvaart.
Er een potje van maken.

Mit de vot op de raegesjlaag aanloape.
Het proberen te beperken van nadelige gevolgen.

Mit un ert noa un boon gooie.
Voor iemand respect tonen, heeft altijd een positief uitwerking.

Hèe is sjus 'n ouw kachel; allein meh rouke en oetgoê.
Hij lijkt wel op een oude kachel: alleen maar roken en uitgaan.

Gein broelof zoeë klein of ze brink weer ein.
Op een bruiloftsfeest ontstaat vaak een nieuwe bruiloft.

Es 't wittebroeëd op is, beginne de kuursjkes.
In het begin lijkt alles beter dan de werkelijkheid.

D'n ouwe kriet nog bakteng.
Een oudere man die nog 'wilde streken' gaat uithalen.

De kins baeter op inne zak vluû passé dan op 'n gek wief.
Waarschuwing aan een jongeman, die omgang krijgt met 'een wilde vrouw'.

Ze hoof de sjollek mer aan de kapsjtok te hange.
Een wijze raad als een vrouw een weduwnaar trouwt.

'n Nieëmeschien en 'n vrouw moste neet oetliêne.
Wees zuinig op je echtgenote.

't Book is umgedrage.
Je hebt pech, je bent te laat.
(Nadere toelichting: Tijdens de eucharistieviering staat het misboek voor het Epistel links op het altaar en wordt het voor het Evangelie naar rechts verplaatst. Als je dan pas de kerk binnenkomt, heb je de H. Mis niet echt kunnen volgen en ben je dus te laat).

Herkomst Tina Luiten-Daemen

Wordt vervolgd

L'Ortye

TUIN-DECO-BOUW

Like us on

lortyetuin.nl

- SIERBESTRATING
EN NATUURSTEEN
- GRINDSCHERMEN
EN SCHANSKORVEN
- KUNSTSTOF SCHUTTINGEN
- TUINHUISJES EN TUINHOUT
- ZAND, GRIND, SIERSPLIT
EN TEELAARDE
- KERAMISCHE TEGELS
(BINNEN EN BUITEN)
- TUINMEUBELN
- PARASOLS
- TUINVERLICHTING
- TUINDECORATIE
- VERANDA'S
- KUNSTGRAS
- VLONDERS
- EN MEER ...

L'Ortye - Tuin Deco Bouw

**Thuis in
Tuinen...**

L'Ortye Tuin-Deco-Bouw • De Kouwen 1A • 6433 KG Heerlen Noord (Hoensbroek)
T 045 - 528 02 02 • F 045 - 523 33 20 • Parkstad 8519 • E info@lortyetuin.nl

Adverteerders	Sponsors
Luijten Groep BV	Kapsalon Boermans Wijnandsrade
Petit Verbindt	Huisartsenpraktijk Hobus P.P.M.
Kliniek Mosaderma	Picoplast Wijnandsrade
Kapsalon La Vie Petit	Fysiotherapie Praktijk Jopie Dieren
De Naamse Steen Wijnandsrade	Gitek Sport Nuth
Kembit Wijnandsrade	Lugé Haarden Wijnandsrade
Webwinkel Natuurlijker leven	Autobedrijf Jo ten Oever Nuth
Rijschool Roger	Transpo Nuth
Erwin Marell Verhuur Nuth	Moonen Bouw BV Nuth
Bionova NV	Adviesbureau Storms Nuth
WRM Makelaars Wijnandsrade	Marell Elektrotechniek
Tuincentrum/Bloemisterij De Osseploeg	Haleco Nuth
Koudetechniek Sproncken Schimmert	Boerenbond Nuth
IFH Hagemans Hulsberg	Wijnhuis L'Ambiance Hulsberg
Herberg De Haversack Nuth	Autobedrijf Mennens
Visumbureau Limburg	Verloskundigen Greven/ Slabbers
Motorenrevisie Steins Valkenburg	Friture De Ziepe Nuth
Bouwbedrijf Gerards	Smink Architecten Hulsberg
Canisius Stroopfabriek	Abacus-bijlessen
Heuts Assurantiën Nuth	
Klussenbedrijf W. Maessen V.O.F.	
DAS Montage	
Hip Tafelen	
Zorgboerderij "A Gen Ling"	
Krutzen Installaties	
Schildersbedrijf Vankan Nuth	

Bestuur en redactie bedanken de adverteerders en begunstigers voor hun financiële bijdrage!

De Vrienden van Wijnandsrade

Opricht op 22 december 1981 als 'De stichting Vrienden van Wijnandsrade', sinds 1994 notarieel geregistreerd als een heemkundevereniging

Rekeningnummer

NL 57 RABO 0137 7984 90 voor donaties en de betaling van boeken (e.d.),
NL 43 RABO 0137 7363 71 voor de betaling van de contributie, ten name van Vrienden van Wijnandsrade.

Website: www.vriendenvanwijnandsrade.nl

Dagelijks bestuur

Voorzitter: Wilfried Dabekaussen (045 - 524 13 20), secretaris: Rinus van den Nieuwenhof (045 - 524 28 27, Pijlsstraat 3, 6363 BT Wijnandsrade, r.nieuwenhof@home.nl), penningmeester: Rein Krikke (045 - 565 01 21), ledenadministrateur: Ria Marell (045 - 524 51 67)

Algemeen bestuur

Louis Cordewener (045 - 524 10 55), Nicolle Driessen (045 - 527 43 80), Hubert Gerards (06 - 5349 3374), Karien Goessens-Schrijen (06 - 1310 8958), Jack Jetten (045 - 524 11 35), Jo Luijten (045 - 524 24 29), Henk van Malkenhorst (045 - 524 23 44), Math Marell (045 - 524 17 05), Wiel Oehlen (045 - 524 48 98), Esther Steins (06 - 2345 4919)

Erevoorzitters

F. Cortenraad, J. Jansen (†)

Ereleden

J. Berger, H. Beckers (†), H. Binderhagel, T. Bloebaum-Habets (†), E. Brongers (†), E. Coenen-Vaessen (†), G. Cox, J. Habets (†), M. Jansen, J. Jetten, T. Kickken-Senden (†), H. Kuijpers, J. Luijten, H. van Malkenhorst, M. Marell, Z. Marell (†), Z. Meessen, W. Oehlen, J. L'Ortye, J. en A. Pijls-Emonds, Chr. Rutten, Désirée Schmalschläger, A. Teheux, H. Vos, J. van der Zee (†)

